2019

ARCHITECTUURCENTRUM RONDEEL

platform voor architectuur, stedenbouw en tuin- en landschapsarchitectuur

MISSION STATEMENT

Wij geloven in de kracht van ruimtelijke kwaliteit, ruimtelijke kwaliteit als motor voor de transitie van steden, dorpen en landschap en als essentiële factor voor de leefbaarheid. Samen met burgers, culturele partners, scholen en het bedrijfsleven werkt het Rondeel aan lokale initiatieven. Wij zijn mede-aanjager voor de toekomst van Deventer

jaarverslag

Colofon
Uitgave: Architectuurcentrum Rondeel
Assenstraat 14, 7411 JT Deventer
telefoon 0570 - 611 901
info@rondeeldeventer.nl
www.rondeeldeventer.nl

OPENINGSTIJDEN
maandag t/m vrijdag van 09.00 tot 13.00 uur
Tijdens exposities dinsdag t/m zondag van 13.00 tot 17.00 uur
Architectuurcentrum Rondeel is gesloten tijdens de feestdagen

Tekst: Luuk Talens Mediaproducties, Bert Felix, René Vorderman, Elisabeth van Horen

Vormgeving: Metamorfose grafisch ontwerp, Deventer
Beeld: Architectuurcentrum Rondeel, Dick Bouwmeester e.a.
Drukwerk: De Printhut, Deventer

SPONSOREN EN SUBSIDIENTEN

Architectenbureau Kristinsson
Architecten_Lab
Bessels architekten en ingenieurs
bpd - Bouwfonds Property Development
BNA Netwerk Stedendriehoek (NETSTED BNA)
Gemeente Deventer
Getreuer Makelaardij
I'M Architecten
JVZ Raadgevend Ingenieursburo
Le Clercq Planontwikkeling
Maas Architecten
Nikkels Bouwbedrijf
Provincie Overijssel
Slotenmaker Santema
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie
Studio Groen+Schild
Ten Hag Makelaarsgroep
1618 Vastgoed

PROJECTSPONSOREN EN SAMENWERKING

Architectuurcentrum Bouwhuis
Architectuurcentrum Twente
Bibliotheek Deventer
Bouwsociëteit Stedendriehoek
bpd – Bouwfonds Property Development
Cleantech Regio
Deventer Archeologie
Deventer Fotokring
Deventer Verhaal
EICAS
Filmhuis de Keizer
Filosofiecafé Deventer
First Things First, Olst
Geert Groote Huis Deventer
Gemeente Apeldoorn
Gemeente Deventer
Gemeente Olst-Wijhe
Het Oversticht
Hogeschool Saxion
Kunstenlab
Lokale Kunstenaars en Architecten
Lokale HORECA
OVKK – Overijsselse Vereniging van Kleine Kernen
Platform Deventer Kunstenaars
Politie, wijkteam Wijhe
Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Overijssel
Provincie Overijssel
Raster Welzijnswerk
Regenwaterambassadeurs
Rentree
Schagen Infra
SDBM - Stichting Deventer Binnenstadsmanagement
SIED – Stichting Industrieel Erfgoed
Stadkamer Zwolle
Stadsbeweging Overijssel
Stadslab Saxion
Stichting GeoFort
Stichting IJssellandschap
Stichting Masohi
Studio Vers Bestuur
Tauw
The Future Mobility Network
Twentsche Welle
VVV Deventer
Witteveen+Bos
Wonen boven Winkels
Zwols Architectuurpodium

Van de voorzitter van het bestuur

Er bestaat niets dat niet omgeven is door iets anders!
Laatst was ik te gast op een basisschool om te vertellen over werken aan de gebouwde omgeving. Nu is dat voor de groepen vier tot acht wel te doen, werk, ambacht, ambitie en inspiratie, ze pakken het moeiteloos op en praten enthousiast mee. Dat ligt anders voor de jongsten in groep één tot drie. Dat vraagt een andere vertelling. Ik besloot daar het kinderboek "A house is a house for me" voor te gebruiken. De kern van het verhaal is dat je het zo gek niet kan bedenken of iets zit altijd in iets anders. Alles woont ergens anders in. De vraag of de kinderen iets wisten te vinden dat niet ergens anders in zit, leverde een uur lang levendige verhalen op waarbij de kinderen ook in staat bleken tot abstracties waarvan je bij deze leeftijd opkijkt. Moeiteloos schakelden ze van holen, nesten en woningen van mensen, planten, dieren en dingen over op dat je jas een huis is voor je lichaam, je hoofd een huis is voor gedachten en een boek een huis is voor verhalen.

We zijn elkaars omgeving
Naast elkaar, in elkaar, over elkaar, we zijn in diepste zin elkaars omgeving of delen een omgeving in een weer omspannende omgeving. Het kan dus ook niet anders dat je in wederkerige zin elkaars lot bepaald. Zodra je dat tot je door laat dringen, dan besef je dat je voortdurend voedsel, energie en materie opneemt en uitscheidt in die meervoudig gevouwen en in elkaar geluste omgevingen. Zelfs de basisschool kinderen konden me op hun manier vertellen dat je daarmee je omgeving kunt uitputten of verzadigen met uitscheidingsproducten. Dat we uitscheiding- en afvalstoffen weer op een hoger plan tillen om vervolgens weer in te voeren aan de voedende zijde, is het onderwerp van de circulaire economie. We zijn geneigd bij circulaire economie te denken aan vaste stoffen, primaire grondstoffen, bouwmaterialen, maar dat is maar een deel van waar het om gaat. De vluchtige stoffen zijn net zo belangrijk en door hun moeilijke zichtbaarheid en tastbaarheid een onderschat probleem. Daar komen we zometeen nog op terug. Maar afgezien van de onvolledigheid is er nog een addertje onder het gras ten aanzien van circulariteit!

Circulaire economie: een zegen of een drogbeeld?
Circulair is in het spraakgebruik een succes geworden, maar er bestaan bijna geen circulaire processen, dus het woord is ook heel misleidend. Het goede is dat het woord zich makkelijk verspreidt en mensen bewust maakt van een andere levenswijze, het nadeel is dat de indruk heeft postgevat dat als je het maar op een bepaalde manier doet je ongehinderd kunt doorgaan.
Dat is niet het geval, stoffen in kringlopen maken deel uit van gigantische rangeerterreinen, het is zelden een enkele stof die een kringloop voltooid, de wagons van de kringlooptrein zijn afgeladen, met stoffen in alle denkbare aggregatietoestanden. Het overgrote deel van de stoffen zijn geen edelgassen, maar reactieve materie, verbindingen aangaand om energie over meerdere paden te dissiperen. Kringlopen zijn dus meervoudig verknoopt en niet eenduidig. Het is op grond hiervan dus maar de vraag of het tredmolen denken ons gaat helpen. In ieder geval niet voor de langere termijn.
Tussentijds is hergebruik een oplossing, zeker, een nobele zaak, maar dat houdt ook een keer op, stoffen vertonen materiaalmoeiheid en vallen op den duur uit elkaar in onbereikbaar kleine deeltjes. Die op hun beurt verspreidt raken en gedelocaliseerd. Daardoor zijn ze moeilijk terug te vinden voor herwinning. Die spreiding is de "natuurlijke" weg van de stof. Zie hier ons dilemma!

Kringlopen en tijd
In elke kringloop verstrijkt tijd, dus strikt circulair is het niet als je de tijd in aanmerking neemt. Niets keert in zichzelf terug.
In de eerste hoofdwet van de thermodynamica, de behoudswetten, verstrijkt geen tijd (is wiskundig symmetrisch). In de tweede hoofdwet verstrijkt wel tijd. De tweede hoofdwet geeft de geschiedenis weer van energie en materie en die gaat onvermijdelijk van hoogwaardig naar laagwaardig, van orde naar wanorde. Dat gebeurt door spreiding. Alles is er dus nog, blijft behouden, maar is verspreid over een enorm oppervlak. Zie dat maar weer eens bij elkaar te vegen! De bedoeling is evenwel helder. We willen graag stoffen opnieuw beschikbaar maken voor onze maakprocessen. Daarvoor is het dus essentieel dat we de boel bij elkaar houden en ons verweren tegen de tendens van de natuur om te spreiden. In die zin kan men beter spreken over een regeneratieve economie dan over een circulaire economie.

Over vaste en vluchtige stoffen
Niet alleen de cirkelgang van de vaste stoffen, maar ook de omloop van vluchtige stoffen moeten aandacht krijgen.
Het zijn juist de vluchtige stoffen die ongemerkt onze leefsfeer verzadigen. Dat is allemaal genoegzaam bekend.
Broeikasgassen, deposities van stikstof. Ze zijn volop in het nieuws, maar er wordt gek genoeg weinig meer mee gedaan dan monitoren en oproepen tot beheersing.
Als het om water gaat zijn we daar veel duidelijker over. Waterzuiveringsinstallaties maken deel uit van elke stad of agglomeratie. Water dient gezuiverd te worden, liefst al bij de bron, alvorens het wordt geloosd in de rivieren. Prachtige staaltjes ingenieurskunst. Als het over lucht gaat hebben we die aspiratie niet, althans nog niet of in onvoldoende mate.
Vluchtige stoffen laten we op de wetmatigheden van de natuur ongebreideld spreiden. We laten het ons maar gelaten overkomen.
Net als waterzuivering zou luchtzuivering op grote schaal moeten worden toegepast.

Het schoorstenen- en uitlatenverbod
Hoe zou dat kunnen? Een gebouw is een knooppunt van opname en emissie van energie en materie in de drie aggregatietoestanden. Het is daarbij afhankelijk van een omhullende sfeer, een airconditioningsbel, waaruit kan worden opgenomen en waarin kan worden geloosd. Zodra de emissie de “schoorsteenmond” of de “afblaasopening” verlaat treedt onmiddellijke spreiding op in de omhullende sfeer tot op enkele deeltje per miljoen. Die enkele deeltjes zijn al een probleem en heel moeilijk uit te filteren. Zolang het in de buis zit is kan er nog iets mee worden gedaan. Is het nog geconcentreerd. Devies, indien mogelijk, laat het niet ontsnappen!

Stadsmembranen
Dichtbebouwde gebieden en steden beslaan enorme oppervlakten aan gevels, daken en straten. Dat kan ook gebruikt worden als collector van emissies. Naast energiecollectoren kan de stad rijk worden aan emissiecollectoren. De stad is een bron van vervuiling, maar kan ook een sterk gevouwen membraan worden van zuivering van lucht, water en regeneratie van stoffen. Daarvoor zijn technieken nodig die het best kunnen worden samengevat onder de naam: het slimme vouwen. Dat is de kunst om een groot inwendig oppervlak te maken in een klein object. Daarmee kunnen wijd verspreide moleculen worden uitgefilterd. De techniek staat in de kinderschoenen, maar komt eraan. Beter is echter om spreiding te voorkomen.

Architectuur van vaste en vluchtige stoffen
Dit is mogelijk de nieuwe opgave voor gebouw en stadsontwerp. Daarbij wordt het metabolische leven, de gradiënten van opname en afgifte, in het gebouw onderdeel van de vormgeving van gebouw en stad. Energetische en materiële stofwisseling worden deel van de architectuur, deel van de ontwerpoplossing. Het samengaan van bouwfysica met biofysica. Dat vraagt ook om een andere waarderingsgrondslag voor vastgoed. Van de waarde van het functionele, geïsoleerde, object naar de waarde die het stofwisselende object in haar omgeving vervuld. Van objecteconomie naar omgevingseconomie. Zodra we inzien, dat er niets is dat niet omgeven is door iets anders en dat die omgevingen elkaar wederkerig bepalen en beïnvloeden, dan is duidelijk dat ze elkaars toekomstwaarde insluiten. Een mogelijk opstapje naar de economie van de ware prijs.

Zorg dat het gebundeld blijft. Eenmaal verspreidt kun je er nog maar moeilijk bij. Alleen gerichte en gebundelde dingen kunnen beheersbaar werkzaam zijn, de werking van gespreide dingen valt buiten onze controle. We zijn niet in staat om die te beheersen. Regie houden betekent spreiding voorkomen, hou het gebundeld, laat het niet ontkomen, verdunnen, verspreiden, ga tegen de natuur in! Van nature spreidt alles uit, raakt gedelocaliseerd, bestemming onbekend. Architectuur zou hierin een belangrijke rol in kunnen vervullen.

Daan Josee
Voorzitter bestuur

Mooie initiatieven voor een mooi Deventer

2019 was voor Rondeel een jaar met een primeur!
Voor het eerst werd ons jaarthema de basis voor een meerjarenprogramma (voorbereiding 2019-2020, realisatie 2020-2021).
Met **"Places of Hope"** willen we private initiatieven in onze regio een podium bieden.
De brede samenwerking hierbij met de provincies Overijssel èn Gelderland, de Clean-Tech Regio en last but not least met Bouwhuis Apeldoorn is eveneens een primeur.
In de loop van 2020 gaat u de resultaten hiervan zien!

Verder hebben we natuurlijk weer tal van Rondeel activiteiten voor en met u weten te organiseren.
Zo kijken we met voldoening terug op de virtuele speurtocht voor basisschoolleerlingen op Open Monumentendag (samen met de Deventer Bibliotheek).
En natuurlijk ook op de POP-UP begraafplaats op het Grote Kerkhof waar we een aantal onderwerpen begroeven, zoals de geparkeerde auto's en de 21 miljoen euro voor de Viking.
Een hele vrijdagnacht en zaterdag waken bij de doodskisten en ondertussen aan passanten ideeën ontlokken voor de toekomst van dit historische plein.

Als vervolg op de meest succesvolle tentoonstelling in de geschiedenis van de Stadsetalage hebben we het boekje "Wist je dat?" uitgegeven. Hierin kunt u nog eens teruglezen welke onbekende bijzonderheden 1250 jaar Deventer hebben bepaald. Voor wie het gemist heeft, waag beslist alsnog een poging om bij Rondeel een exemplaar te bemachtigen.

Bovenaan mijn persoonlijke lijst voor 2019 staan met afstand onze 3 Stadscafe's.
Initiatieven in de stad opzoeken, die een podium geven, en via een jury zelfs financieel ondersteunen met een Stadscheque om zo het idee verder te ontwikkelen. Dat is wat mij betreft de kern van Rondeel; niet alleen beschouwen maar vooral ook initiëren.
Dat ik hierin niet alleen sta, onderstrepen de bezoekersaantallen van de cafe's.
Daarmee is de urgentie om dit door te zetten wel aangetoond.
U kunt in dit jaarverslag hier meer over lezen.

En voordat ik het vergeet: onze laatste Wereldklasselezing!
Dit jaar met Jurgen van der Ploeg van Faro Architecten die ons ademloos liet luisteren naar zijn lezing over grenzen en grensgebieden. Ook nu weer, net als Mario Botta destijds, in het gastvrije en aangename Stormink.

Voor de laatste keer als voorzitter van de Programmaraad mag ik hier onze vrijwilligers hartelijk bedanken voor hun tomeloze inzet in de 5 jaar van mijn voorzitterschap.
Daarbij wil ik dit keer zeker onze Ulrike vermelden.
Gedurende al die 5 jaren was zij, het laatste jaar met hulp van Mariska, een belangrijke en onmisbare factor in het succes van ons mooie architectuurcentrum Rondeel.

Samen met Frank ten Zijthof, die mijn stokje overneemt, zullen zij u het komend jaar weer verrassen en inspireren met mooie initiatieven die Deventer nog mooier maken dan het al is.

Harry Zwiers
Voorzitter Programmaraad

BESTUUR
- Daan Josee, architect en directeur Kristinsson Architecten, *voorzitter*
- Henk Vos, v/h adviseur wonen en ruimtelijk erfgoed gemeente Deventer, *secretaris / penningmeester*
- Ronald le Clercq, directeur Le Clercq Planontwikkeling
- Wilma Mensink, directeur Bureau Voegwerk
- Bep Spa, gemeenteraadslid PvdA
- Edwin Zuidwijk, portefeuillemanager Vastgoed, gemeente Apeldoorn

PROGRAMMARAAD
- Harry Zwiers, constructeur, directeur JVZ Ingenieurs, *voorzitter*
- Daaf Ledeboer, Adviseur/ procesmanager Openbare Ruimte
- Roel van Veldhuizen, stedenbouwkundige
- Jaco Remmelink, adviseur Groen + Landschap
- Floris Klunder, architect Kristinsson Architecten
- Frank van Unen, architect en adviseur Omgevingskwaliteit, directeur Oburo
- Marijke van Winsum Westra, omgevingspsycholoog
- Maarten Douwe Bredero, architect, directeur Maarten Douwe Bredero Architecten
- Hans Groenewegen, architect, directeur Hansarchitecten
- Doesjka Majdandzic, stedenbouwkundige Gemeente Apeldoorn
- Hendrik Lensink, architect, directeur Buro Duck
- Elisabeth Sligman, (interieur)architect, directeur Buro Duck
- Jan-Hein Pos, planoloog, directeur bu/RO- Betuwe
- Marcia Mulder, architect, directeur 52°Noord
- Susan Lijzenga, strategisch adviseur bij Waterschap Vechtstromen
- Bart Jonker, concept- en planontwikkelaar
- Holger Boswijk, consultant
- Arnoud van Sisseren, stedenbouwkundige en consultant
- Frederike Grootenhuis, landschapsarchitect
- Jan Jaap Kolkman, lid expertteam woningbouw min. BZK
- Roel Meilof, verkeerskundig planoloog

VRIJWILLIGERS
- Steven Klomps, stedenbouwkundige
- Jan van Leeuwen, ICT-specialist
- Robert Nollen, docent Etty Hillesum Lyceum
- Tjibbe Reitsma, gepensioneerd bij de politie
- Jim Peters, architect
- Dick Bouwmeester, grafisch ontwerper
- Miek Smeets, docente Engels (gepensioneerd)

VASTE MEDEWERKERS
- Ulrike Weis ten Elsen, *directeur*
- Mariska van der Ziel, *coördinator*

FREELANCE-MEDEWERKERS
- Yvonne Neppelenbroek, webredacteur TXT-lab communicatie-advies en redactie
- Rijkje Ooms, suppoost
- Luuk Talens, Luuk Talens Mediaproducties
- Sharon Kromotaroeno, filmmaakster Onder de Wolken
- Mark Gerritzen, webdesigner

In het bestuur werd in afscheid genomen van Henk Vos en Wilma Mensink. Als nieuwe bestuursleden werden verwelkomd Bep Spa en Edwin Zuidwijk.

Nieuwe medewerkers in 2019 zijn: Frederique Grootenhuis, Jan Jaap Kolkman en Roel Meilof.

OVERZICHT ACTIVITEITEN 2019

24-01	*Lezing: Wist je dat - Thema afval*
30-01	*Oplevering: kantoor Witteveen & Bos*
01-03 t/m 19-04	*Expositie 'Zie de stad'*
30-03	*Stadswandeling 'Zie de stad'*
21-03	*Open World Café over Stads DNA van Deventer*
24-03	*Stadswandeling 'Zie de stad'*
14-04	*Stadswandeling 'Zie de stad'*
29-04	*Netwerkbijeenkomst Rotary Deventer Noord*
7-mei	*Rondeel Cinema: Mission Statement*
15-05 en 24-05	*Studentenproject Deltion College 15-05 en 24-05*
17-05	*Excursie Bauhaus*
18-05	*POP Up Ruimte maken - ruimte laten (guerrilla Grote Kerkhof)*
21-05	*Spreekruimte: Stadscafé D5*
27-06	*Lezing Placemaking*
02-07	*Spreekruimte: Stadscafé D6 - thema Grote Kerkhof*
13-07	*Super Minecraft Event: Plekken van plezier*
5-09	*Lectures in Architecture: FAROArchitecten*
14-09 15-09	*Open Monumentendag: Plekken van plezier*
19-09	*Places of Hope: Landmakersdag*
26-09 t/m 21-11	*Collegereeks (7 avonden) 1000 jaar Bouwen Overijssel*
13-10	*Rondeel Cinema: excursie Architectuur Film Festival Rotterdam*
29-10	*Spreekruimte: Stadscafe D7 - Duurzaamheid*
5-11	*Stads DNA - we gaan verder*
19-11	*Rondeel Cinema: Architecture of Infinity*

24-01-2019

CIRCULAIRE ECONOMIE WAS ER AL IN DE MIDDELEEUWEN

Kunnen we op het gebied van afvalmanagement iets leren van middeleeuws Deventer? Misschien. Feit is dat er al volop werd nagedacht over de vraag hoe je met afval omgaat. Er was zelfs sprake van hergebruik, blijkt bij de lezingenavond in Architectuurcentrum Rondeel op 24 januari. Met Janna Coomans en Bart Vermeulen.

Ze zullen er heus nog wel zijn: burgers die al hun afval gemakshalve in één en dezelfde bak sodemieteren. Maar hun aantal neemt vermoedelijk snel af, nu – voortgestuwd door allerlei klimaatissues – het scheiden van huisvuil belangrijker is dan ooit. Een bont kleurenpalet aan containers (ont)siert menig achtertuin. "Er is kritiek op onze afvalproductie", vertelt onderzoeker Janna Coomans tijdens haar Wist je dat-lezing in Architectuurcentrum Rondeel. Coomans is onderzoeker middeleeuwse geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. Zij promoveerde vorig jaar cum laude op haar proefschrift 'In Pursuit of a Healthy City', waarbij hygiëne en gezondheid in de middeleeuwse Nederlanden centraal staan. "De organisatie van afvalreiniging was heel anders dan nu", concludeert Coomans, "maar er was wel degelijk een systeem voor. Terug naar de tijd van toen? Dat lijkt me niet wenselijk. Toch moeten wij nadenken over nieuwe manieren van hoe we met ons afval omgaan en wat dat betreft kunnen we nog wel iets leren van de Middeleeuwen. Er was betrokkenheid en burgerschap."

Varkens

Coomans, die voor haar proefschrift in de archieven van Leiden, Gent en Deventer dook, begint haar situatieschets met wat zij haar favoriet noemt: het varken. "In de Middeleeuwen hadden veel stadsbewoners een varkentje. Die slachtten ze in de winter om de koude maanden door te komen. De beesten liepen los en zorgden met hun gewroet en uitwerpselen voor overlast. Een offensief van het stadsbestuur zorgde er vanaf 1460 voor dat niemand meer varkens op straat mocht drijven. Je mocht de beesten wel naar een kudde, veld of bad leiden. Er kwam zelfs een varkenshoeder die met de beesten door de stad trok. Later mochten loslopende varkens in beslag worden genomen."
Zie hier enkele maatregelen om het straatbeeld netjes te houden. Zo volgen er nog veel meer, zoals een oproep aan inwoners wekelijks de straat en goten schoon te maken. Je eigen stoepje schoonvegen, letterlijk. Coomans: "Een goede inwoner was niet alleen een goede buurman, maar ook een goed christen. Hij droeg bij aan een schone stad."
Deventer wordt tussen pakweg 1350 en 1600 bevolkt door enkele duizenden inwoners. Zij dragen gezamenlijk zorg voor 'reinheid en welzijn' van de infrastructuur en faciliteiten. Middeleeuws stadsafval is dikwijls industrieel of chemisch, afkomstig uit de productie van bijvoorbeeld leer en lakens. Maar vergeet ook fecaliën van mens en dier niet, en vuil water, mest, modder, slijk, drek, puin, dode huisdieren, as, voedselresten en bouwpuin. "Huizen gingen in die tijd aanzienlijk minder lang mee", weet Coomans, die in het middeleeuwse gezondheidsbeleid drie focuspunten onderscheidt: infrastructuur, stadsreiniging en hygiënische faciliteiten, voedselkwaliteit en provisie (keuring van vlees, brood en vis) en sociale of morele reinheid. Op prostitutie, overspel en gokken wordt scherp toegezien. Maar vlak onwelriekende aroma's niet uit. Coomans: "Stank was gevaarlijk en het voorkomen van stank daarom erg belangrijk. Ademde je bedorven lucht in, dan kon je ziek worden."

Keerquaet

Lopen we nu met onze vuilniszak naar een ondergrondse container die we met een pasje openmaken, rond 1400 scheppen burgers zelf slijk en vervoeren dit naar aangewezen locaties. Hetzelfde doen ze met samengeveegd huisvuil, ook wel 'keerquaet' genoemd. "Vaak was heel precies aangegeven waar je wel en niet mocht storten." Het Buurspraakboek 1459-1480 dicteert: 'Iedereen moet zijn straat schoonmaken en [vuil] wegruimen naar buiten de stad bij de Noordenbergpoort tot aan de Bergpoort zoals voortijdens geboden is'.
Coomans: "Door die vuilstort werd het land op bepaalde plekken opgehoogd. Boeren maakten gebruik van fecaliën van mens en dier en wie aan de Welle woonde moest de Welle zelf schoonhouden. De rivier diende als transport van afval. Burgers hielpen bij het bouwen van waterwerken. Eerst door zelf de handen uit de mouwen te steken, later via belasting." Er is geen verbod op dumpen in de IJssel; weliswaar op gereguleerde plekken om dichtslibben te voorkomen. Dumpen op de kade mag daarentegen niet. Op de kade staat, stroomafwaarts bij de Vispoort, een openbaar toilet. "Dat noemden ze het burgerhuisje." Een opgeruimd Deventer is ook van belang om snel te kunnen vluchten wanneer er brand uitbreekt. Nadat driekwart van de stad in 1337 in vlammen opgaat, krijgt brandveiligheid topprioriteit. Dat blijkt onder meer uit de subsidies die het stadsbestuur verstrekt aan privé-personen voor het bouwen van veilige, stenen woningen. Een gezonde stad vertegenwoordigt tevens economische en militaire belangen, betoogt Coomans. "Premoderne publieke hygiëne en gezondheid zijn niet te vergelijken met moderne normen", besluit zij. "Maar middeleeuwse overheden en inwoners droegen wel degelijk zorg voor de bevolking."

Dakpanputten
Het relaas van Coomans vormt de basis voor de tweede lezing van de avond, verzorgd door gemeentelijk archeoloog Bart Vermeulen. “We leven nu drie of vier meter bovenop de gele zandlaag waarop de stad ooit begon te leven. De grond zit vol puin en leemresten.” Opgegraven beerputten vormen voor archeologen een dankbare bron van informatie over oude inwoners en samenlevingen. “We hebben in Deventer honderden beerputten opgegraven”, vertelt Vermeulen. “Het model dat is opgebouwd uit afgedankte dakpannen kom je vaak tegen. In de zestiende en zeventiende eeuw had men veel dakpanputten. We graven putten laagsgewijs uit, om het verhaal van de onderste en bovenste laag goed te kunnen vergelijken.” Eén ding is zeker: de stad is vergeven van middeleeuws puin. Steenmot, voor intimi. “Je ziet veel huisraad in putten: keramiek, glas, borsteltjes. Maar ook botresten van dieren.” En over afvalscheiding gesproken... “In beerputten lijkt al een splitsing te ontstaan tussen bedrijfsafval en keukenafval. In sommige putten vind je mestschimmels. Die duiden op de aanwezigheid van mest in de open lucht.” Het vooroordeel wil dat een zogeheten rijke beerput op rijke mensen duidt en een arme beerput op arme. “Maar dat is niet altijd zo”, nuanceert Vermeulen. “Zo is het weleens voorgekomen dat mooie porseleinen scherven helemaal niet zo waardevol blijken te zijn.”

Leerbewerking
De ervaren archeoloog benadrukt dat beerputten slechts een bron van informatie zijn. Ook uit goten, ophogingen, gedempte grachten, de Welle, de IJssel en landerijen als de Rielerenk en het Stadsland – waar stedelijk afval werd uitgestrooid – valt een hoop af te leiden. “In opgegraven goten onder het Muggeplein hebben we veel snippers van leerbewerking gevonden. Goten in het Bergkwartier waren droger. Daar vind je, op ijzerslakken na, weinig.”
Vermeulen wijst op één van de plastic knopen van zijn blouse. “Knopen werden in de Middeleeuwen van been gemaakt. De slijpresten van dat proces werden gedumpt, bijvoorbeeld in de gracht om de Bisschopshof heen, waar nu de Nieuwe Markt is. Aan de Keizerstraat, één van de weinige stadsuitbreidingen in de zestiende eeuw, hebben we weer veel renaissance steengoed gevonden. Dit was voorheen een gracht.” En wat te denken van de recente lage waterstand in de IJssel. Dat legde een ‘nieuw laagje’ bloot. Vermeulen: “Mogelijk stond er een wasinstallatie aan de voettrap.” Belangrijke ontdekking op de akkers aan de Rielerenk is dat middeleeuwse stadsbewoners er al een circulaire economie op nahouden. “Je vindt daar, net als op het Stadsland, munten, gespjes en tinnen soldaten. Maar er duiken ook mestpatronen op. Uitwerpselen van mens en dier werden gebruikt op het platteland. Bijvoorbeeld aan de Rielerenk, waar hop groeide voor bier. Het brouwen zelf vond binnen de stadsmuren plaatst. Stad en platteland waren onlosmakelijk met elkaar verbonden. Vergeet de scheiding tussen beide. De samenwerking was bijna oneindig.”

30-01-2018
WITTEVEEN+BOS OVERTREFT EIGEN VERWACHTINGEN MET RENOVATIE
Ingenieursbureau Witteveen+Bos renoveerde het kantoorpand aan de Leeuwenbrug in Deventer. Het programma van eisen? “Ga los en haal het maximale uit deze renovatie”. Dat is precies wat de architecten van Studio Groen+Schild en een projectgroep van Witteveen+Bos’ers deden. En nog een beetje meer.

Renovatie
Het was een beetje als een couturier in een trainingspak. Witteveen+Bos, verantwoordelijk voor wereldwijde innovatie op het gebied van bouw, water, infrastructuur en milieu, huizend in een pand uit de jaren ’70 met verouderde installaties en Energieklasse E. Dat kon niet langer, vond ook de directie van het in Deventer opgerichte ingenieursbureau. Daarom besloot het bedrijf om over te gaan tot een grootschalige renovatie. Rinus Pelgrum, hoofd architectuur en bouwkunde, kreeg de leiding en stelde een team samen van interne deskundigen en architecten van Studio Groen+Schild.

Sustainable Development Goals
De renovatie moest passen binnen de waarden die Witteveen+Bos nastreeft, vertelt algemeen directeur Karin Sluis op deze Opleveringsavond van Architectuurcentrum Rondeel. Sociale, economische en ecologische vooruitgang, met de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties als inspiratiebron. De 17 duurzame ontwikkelingsdoelen van de VN, opvolgers van de Millenniumdoelen, moeten voor 2030 een einde maken aan armoede, ongelijkheid en klimaatverandering. “We zien dat die doelen onze projecten raken’’, vertelt Sluis. “Daarom wilden we zeven ontwerpprincipes terugzien in de renovatie. Ons ‘nieuwe’ kantoor moest nature-based zijn, flexible, circular, multifunctional, societal, trias (besparen en opwekken van energie en beperken grondstoffengebruik) en participational.’’ Hoe je dat doet met een hokkerig, voormalig bedrijfsverzamelgebouw dat 60.000 kuub gas per jaar verbruikt? Dat was aan de projectgroep. “We gaven hen eigenlijk één eenvoudige, maar toch uitdagende opdracht mee: ‘haal het maximale uit deze verbouwing’.”

Van Energieklasse E naar A+++
En dat deed de projectgroep. Op alle fronten. Misschien nog wel meer dan de directie had verwacht. "Het gebouw is van Energieklasse E naar A+++ gegaan en wordt door de gebruikers nu met een 9 beoordeeld. Dat is echt een geweldige prestatie'', zegt Sluis in de presentatiezaal, met een goedkeurende blik naar Ellen Schild van Groen+Schild en Rinus Pelgrum.

7 duurzame ontwerpprincipes
Ook de zeven duurzame ontwerpprincipes vinden we terug in het huidige gebouw. Emiel van Druten, Ingenieur Energietransitie bij Witteveen+Bos, neemt de tientallen aanwezigen in zijn presentatie mee langs alle bijzonderheden. "In het kader van *nature-based design* hebben we meerdere vleermuiskasten in onze muren gebouwd'', zegt Van Druten. "Ook is het hokkerige verzamelgebouw van binnen verdwenen. Alle tussenmuren zijn verplaatsbaar, waardoor er aanpasbare en multifunctionele ruimtes ontstaan. *Flexible design* dus.''
De flexibiliteit en *Multifunctional design* komen nog beter terug in de centrale toegangsruimte. Daar is nu een werkcafé gerealiseerd: een plek waar je met collega's overlegt en werkt, maar ook een kopje koffie drinkt met een klant. "Daar waren best wat mensen sceptisch over, maar zeker jonge collega's gebruiken het werkcafé dagelijks'', aldus Van Druten.
Het gebouw is *participational* door de grote betrokkenheid van de Witteveen+Bos-medewerkers en *Circular*, doordat er niet is gekozen voor nieuwbouw maar gebruik van bestaande bouw. Maar, gooit Van Druten er een feitje in: "We hadden bij de opening ook paddenstoelenkroketjes van champignons die groeien op gebruikt koffieresidu. Supercirculair dus.''

Triple Aqua
Van Druten wordt extra enthousiast van de warmtepomp die het gebouw duurzaam verwarmt en koelt. "Dit is de meest duurzame warmtepomp op de markt: de Triple Aqua.
Het gebruikt veel minder energie, slaat efficiënt warmte en koude op om heel gericht te kunnen verwarmen en koelen."
Wat ietwat pijnlijk is, is dat er op moment van de presentatie de warmtepomp niet werkt. "Er zijn wat fouten ontdekt, maar hiermee maken we het systeem alleen maar beter voor volgende klanten'', zegt Rinus Pelgrum optimistisch.

Alles bij elkaar heeft het gebouw dus de stap van Energieklasse E naar A+++ gemaakt. Wat dit in cijfers betekent? Van 700 kWh warmte naar 300 kWh. Gasverbruik van 60.000 m^3 per jaar naar 0. En het energieverbruik van 77 kWh per m^2 per jaar naar 25 kWh. Kortom: een enorme stap in de groene richting.

Ontwerp en beleving
Wat echter minstens zo belangrijk is als verduurzaming, is de waardering voor het gebouw door medewerkers. Die 9 is voor een groot deel te danken aan het team van Studio Groen+Schild. Zij hebben openheid gecreëerd in wat ooit net een afgeschermd fort was. "Allereerst wilden we met het nieuwe ontwerp zichtbaarheid creëren voor het ingenieurswerk'', vertelt Ellen Schild van Groen+Schild. "Ingenieurswerk is mensenwerk. Daarom zijn de wanden op de benedenverdieping van glas en kun je van de straat naar binnen kijken. De medewerkers worden zichtbaar en Witteveen+Bos staat open voor de wereld.''

Tegelijkertijd brengt het ontwerp verbinding binnen het bedrijf. Bijvoorbeeld door veel gebruik te maken van lange zichtlijnen en diagonale waar eerder hoeken zaten. Hierdoor lijken ruimte meer samen te hangen. Maar het gaat verder. "Alles komt eigenlijk samen in het voormalige trappenhuis. Deze betonnen, afgesloten kolos werd ook wel 'de knoop' genoemd. Wij maakten van 'de knoop' juist 'het verbindingsstuk'. Het trappenhuis heeft nu grote ramen en op elke etage is een verbindingsruimte gecreëerd, met stoelen, een pantry en een (zorgvuldig geselecteerd) koffieautomaat.'' Medewerker René Nelissen vertelt daarover: "Voorheen kwamen mensen gewoon nooit aan de andere kant van het trappenhuis. Nu tref je elkaar en ontmoet je interessante mensen.''

Gele hop
Het voormalig trappenhuis is ook een plek waar duurzaam design voor je neus aanwezig is. Wie naar buiten kijkt ziet een uitbouw met staaldraden, met daarlangs kronkelende planten. "Dat is gele hop'', vertelt Schild. "De planten groeien in het voorjaar tot bijna bovenaan. De kleur van de bladeren en de bloem is prachtig. Bovendien zorgt het voor natuurlijke schaduw wanneer het warm en zonnig is en laat het zonlicht door wanneer het winter is. En wie weet hebben we over een aantal jaren wel Witteveen+Bos-bier.''

Enthousiasme
Na de rondleiding klinkt een opgewonden gegons door de kantine. De medewerkers én de bezoekers zijn enthousiast over het 'nieuwe' kantoor. Rondeel-voorzitter Daan Josee vat het gevoel van architectuurliefhebbers goed samen. "Deze opleveringen zijn de leukste avonden. En in dit geval zien een jaren '70-gebouw, die en masse gesloopt worden, gewoon steeds weer een nieuw leven krijgt. Daar zijn wij natuurlijk helemaal vóór.''

01-03-2019

TENTOONSTELLING ZIE DE STAD REKENT AF MET HET UITGEKAUWDE 'MOOIE PLAATJES'

Hoeveel foto's, tekeningen of schilderijen van de Deventer Skyline zouden er bestaan? Honderden, duizenden misschien wel. Maar op geen enkele staat de Lebuinustoren in de steigers. Behalve op de tekeningen van Peter Paul Hattinga Verschure. Zijn tentoonstelling en boek Zie de stad, Deventer in tekeningen laat zien dat een stad meer is dan een verzameling mooie plaatjes.

Expositie

"Hé wat leuk!", "Ach jullie ook hier?", "Kerel, wat mooi dat je er bent". Peter Paul Hattinga Verschure komt handen, wangen en begroetingen tekort deze vrijdagmiddag. Hij opent zijn expositie Zie de stad, Deventer in tekeningen bij Architectuurcentrum Rondeel en daarvoor loopt kunstminnend Deventer in groten getale uit. Het pand aan de Assenstraat is nauwelijks berekend op de aanwezigheid van zo veel bezoekers.
Langs de wanden hangen tekeningen van de hand van Hattinga Verschure. Gedeeltelijk nieuw werk, gedeeltelijk oud werk. We zien impressies van New York, Brussel, Amsterdam en Deventer. Verschillende plaatjes, maar met een onmiskenbare signatuur, zegt een bezoekster. "Je ziet in ieder werk dat Peter Paul 'en plein air' werkt. Het leeft, het beweegt, het is nooit statisch als een foto.''

De stad beweegt

Middenin de drukte van de begroetingen en de felicitaties maakt de kunstenaar tijd om zijn werken uit te leggen. "De mens is een groepsdier'', vertelt hij. "Het kiest locaties uit waarin het in groepen samenleeft en geeft dit een naam. We noemen het Hiroshima, Memphis, Duisburg of Deventer. Maar de dynamiek die dat groepsgebeuren met zich meebrengt is overal hetzelfde. Die dynamiek wil ik vangen in mijn tekeningen.'' Waar dit toe leidt? "Het vastleggen van toevallige momenten, die ik zie en teken. Een subjectieve kijk op het 'proces stad'.''

Schoonheid als bijkomstigheid

Wat betekent zo'n subjectieve kijk op het 'proces stad'? Het is het tekenen van een bouwkraan in het centrum van Brussel. Het is een verzameling passanten op een regenachtig stoep in New York en het is een tekening van de Lebuinuskerk in de steigers, met zeecontainers en hekwerken op de voorgrond. Het is niet de idylle of de perfectie die wordt gevangen, maar de vergankelijkheid en de veranderlijkheid van een stad.
"Schoonheid is slechts een bijkomstigheid", zegt Hattinga Verschure. "Bovendien is het aan de lezer of kijker zelf of hij het mooi vindt. Ik wil alleen beschrijven wat ik zie. De stad als plek waar beweging is, waar continu niet bijzondere gebeurtenissen plaatsvinden.''

Persoonlijke mening

Natuurlijk druppelt door die ogenschijnlijk toevallige tekeningen wel het wereldbeeld van de kunstenaar zelf. "Vooral wanneer je het boek leest, zou je tussen de regels door kunnen ontdekken wat mijn opvatting is over sommige dingen die verdwenen zijn, of wat ik van bepaalde plekken vind.'' Een tipje van de sluier? "De Smidsgang bijvoorbeeld. Dat vind ik nou een vorm van geanonimiseerde, inwisselbare architectuur midden in onze stad. Zonde.''

Veelzijdige benadering

Terwijl de kunstenaar verder gaat met handjes geven, kijken bezoekers naar de verschillende werken die hij tentoonstelt in het architectuurcentrum. Naast de pentekeningen met waterverf zien we enkele kijkdozen in het midden van de zaal, met foto's van steden in verschillende omstandigheden. We zien plaatjes van flitsende wolkenkrabbers en flats met satellietschotels, maar we zien ook de kapotgeschoten straten van Aleppo en de zwarte vlag van Islamitische Staat in het historische Palmyra.
Verderop hangt een scherm met bewegende plattegronden van steden wereldwijd, genaamd 'De Illustere Stad'. Een leuke quiz voor de bezoekers, zo blijkt. "Dit moet Moskou zijn", zegt een jonge man, terwijl de rest de schouders ophaalt. Hij heeft gelijk, al mag hij worden verdacht van enige voorkennis. De man is namelijk Matthijs Hattinga Verschure. Inderdaad, de zoon van. Een trotse zoon, zo vertelt hij. "Ik vind het heel erg mooi om allemaal te zien. Ik heb natuurlijk de aanloop meegemaakt, maar als je ziet hoe mooi het boek en de tentoonstelling zijn geworden... Ik ben echt beretrots op hem.''

Handboek voor bestuurders

De aanwezigen vertrekken in een stoet naar boekhandel Praamstra, waar Hattinga Verschure zijn boek officieel zal presenteren. Het boek vormt een afsluiting, vertelt de kunstenaar. "Ik zie ieder werk dat ik maak als een bouwsteen. Nu is het huis dat ik bouwde met die stenen klaar: het boek is er. Nu gaan bij Praamstra de deuren van dat huis open.''
Het boek is een resultaat van 25 jaar kijken. Wanneer Hein te Riele, directeur van VVV Deventer, het boek officieel in ontvangst neemt noemt hij het 'een handboek voor bestuurders en politici'. "Zie de stad leert je kijken naar Deventer. Het leert je zien dat onze stad niet één dag hetzelfde is. En dat kijken naar onze stad een groot goed is.''

Leren kijken
Hattinga Verschure hoopt dat het naast bestuurders ook de aanwezigen zal inspireren. "Voor mij is het boek een eindpunt, maar het kan voor jullie een beginpunt zijn. Een beginpunt waarin je op een andere manier naar de stad gaat kijken.'' En dan richt hij zich, enigszins geëmotioneerd, tot zijn zoon Matthijs. "Matthijs, ik overhandig jou dit boek. Jij bent de toekomst. Laat dit een reisgids voor je zijn om altijd te blijven kijken naar je omgeving''. Een omhelzing volgt. Evenals een luid applaus.
Het boek Zie de Stad. Deventer in tekeningen is verkrijgbaar bij Boekhandel Praamstra voor 49,95 euro. De expositie bij Architectuurcentrum Rondeel was te bezoeken tot 19 april 2019.

21-03-2019
ENERVERENDE ZOEKTOCHT NAAR DEVENTER DNA
Wat is het DNA van onze stad? En hoe gebruiken we die genen om onze stad mooier, sterker en leefbaarder te maken? Een groep stadsgenoten zoekt het uit, onder leiding van Holger Boswijk, Bart Jonker en Rob van Beek, tijdens het Open World Café bij Architectuurcentrum Rondeel.

Opvallend
Mensen druppelen binnen aan de Assenstraat 14 in Deventer. De tentoonstelling Zie de stad van Peter Paul Hattinga Verschure siert de muur. De aanwezigen schuifelen langs de schilderijen en tekeningen en stellen zich aan elkaar voor. Dat het onderwerp van vanavond leeft in de stad blijkt uit de opvallend gevarieerde groep aanwezigen. Van voormalig wethouder Jan Jaap Kolkman tot twee Poolse studentes en van stadsbeweger Bart Ellenbroek van de Provincie Overijssel tot geïnteresseerde pensionado Herman Evers. Jong en oud komt vanavond samen bij Architectuurcentrum Rondeel om na te denken over waar onze stad voor staat en hoe we dit (beter) kunnen benutten in de toekomst.

Kansen voor de stad
Een directe aanleiding voor deze avond is er niet. Feit is wel dat Deventer zware concurrentie ondervindt van omliggende steden als Zwolle, Enschede en Apeldoorn. Jong talent verdwijnt, grote bedrijven vertrekken en de binnenstad kampt ook tijdens economische voorspoed met behoorlijke leegstand. Opvallen is moeilijk in een tijd waarin stadscentra steeds meer op elkaar lijken en internet het winkelend publiek wegkaapt uit de winkelstraten. Een duidelijk DNA, een helder oorspronkelijk en authentiek karakter, kan een sterk fundament leggen voor een succesvolle stadsmarketing. De organisatoren hopen vanavond tot interessante kenmerken te komen. "We willen met verschillende groepen tot enkele kernwaarden of – eigenschappen komen die we verzamelen. Met die resultaten kunnen we aan de slag'', zegt Holger Boswijk. "Rob, Bart en ik gaan nu kijken waar we de uitkomsten kunnen presenteren waar ze effect hebben.''

Trots en open
De groep verspreidt zich over drie tafels. Elke tafel is voorzien van aan elkaar geplakte A3'tjes, schaaltjes mandarijnen, paaseitjes en een verzameling watervaste stiften. "Wat ik zou willen voorstellen is om het eerste woord op te schrijven dat in je opkomt als je aan Deventer denkt'', zegt Holger. Peinzende gezichten buigen zich over het papier. De opbrengst? Twee keer 'trots', 'stroming', 'vrijheid', 'openheid', 'samenwerking' en 'rijke historie'. Na een korte toelichting barst het gesprek los. Vinden we het DNA nu in onze uiterlijke kenmerken? Of juist in de cultuur? De meningen verschillen. Er ontstaat discussie over het woord 'trots'. "Die trots is er wel, maar volgens mij is de Deventenaar juist wars van borstklopperij", zegt deelnemer Marsha. "Het is juist een soort vanzelfsprekendheid.''
De anderen knikken instemmend.
Die trots is bovendien niet voorbehouden aan geboren en getogen Deventenaren. Deelnemer Marinus kwam pas enkele maanden geleden in Deventer wonen. "En ik voel hier een enorme openheid naar nieuwkomers. Ik kom uit een dorp op Texel en ik voelde diezelfde dorpse openheid hier terug. Ik voel me daardoor heel erg thuis hier. Het is niet moeilijk om Deventenaar te worden.''

Eigenwijze vrijdenkers
Holger put uit zijn verleden als beleidsmedewerker bij de gemeente Deventer: "Er is hier bereidheid om iets samen te doen. Die sociale cohesie, ondanks de tegenstellingen, is groter dan in andere steden.'' Openheid, cohesie, het leidt tot speculatie aan tafel. "Deventer is in de provincie ook een vreemd geval'', zegt Bart Ellenbroek. "Het is bijvoorbeeld de enige stad waar geen christelijke partij in de top-3 staat bij verkiezingen. Het heeft een ander karakter dan de rest.''
Ondertussen begint Holger te krabbelen op het papier. "Vrijdenkers" staat er te lezen. "We zijn een vrije Hanzestad, die vanuit de geschiedenis al eigenwijze vrije denkers heeft aangetrokken en voortgebracht. Denk aan Geert Grote, één van de grootste hervormers in de kerk. Of Erasmus. We hadden de Latijnse School en stonden via de Hanzeroute in verbinding met honderden andere handelssteden. Die openheid en vrijheid in denken zitten in onze genen.'' De groep komt eindigt met de

termen Openheid en Vrijdenken. Herman Evers voegt daar ‘verkering met de IJssel´ aan toe. “Iedere Deventenaar heeft op z’n eigen manier iets met de IJssel. Iedere Deventenaar heeft een beetje verkering met de rivier.’’

De IJssel beter benutten
Iedere groep vindt zijn eigen termen. We zien Moskou aan de IJssel langskomen, Klein Rotterdam, Handelsgeest, Festivals, Rauw en Arbeiders. De termen vormen de basis voor een nieuwe ronde. De groepen worden herverdeeld en er wordt gediscussieerd tot er, aan de hand van de termen, enkele aanbevelingen voor de stad worden geformuleerd.
Dat blijkt nog niet eenvoudig. Zo komt één groep tot de gezamenlijke conclusie dat de IJssel meer mag worden ‘gebruikt’ door de stad. “We liggen er nu met de rug naartoe. We zouden het meer terug kunnen brengen in evenementen en stadspromotie’’, zegt groepsleider Bart Jonker. De ideeën lopen echter uiteen. Deelnemer Jeanne wil het liefst een nieuwe brug ter hoogte van de oude ijsbaan, voorzien van winkels, geïnspireerd door de Ponte Vecchio in Florence. Iemand anders oppert een bruisende boulevard langs de Wellekade. “Nèh, ik denk niet dat een geforceerde boulevard echt een succes wordt’’, denkt Sjoukje Bouwman. Ondernemer Serge twijfelt over permanente activiteiten rond de rivier: “De rivier ligt daar juist goed zo: rustig en open. Dat geeft een fijn gevoel als je uit de stad komt. Bij tijdelijke evenementen kan hij wel meer worden betrokken.’’

Sterkere promotie
Op de vraag of er meer evenementen moeten komen in de stad geeft iedereen hetzelfde antwoord: nee. “Maar we mogen de huidige evenementen wel sterker neerzetten’’, vindt architect Kor Zijnstra. “Landelijk én internationaal. We hoeven niet bang te zijn om groot te denken. Er heerst in Deventer toch een ‘doe maar normaal, dan doe je al gek genoeg-cultuur’. Die bescheidenheid, scepsis en voorzichtigheid mogen we best eens laten varen.’’

Aanbevelingen
De andere groepen verzamelen ook hun aanbevelingen. Zo wordt aangeraden om het aantrekken en huisvesten van (internationale) studenten en kennismigranten te verbeteren, wordt de gemeente geadviseerd brugerinitiatieven beter te faciliteren, moet de woningbouw worden opgeschroefd, de bestaande bouw worden verduurzaamd, dienen er uinieke HBO- of WO-opleidingen te komen en moeten technische ‘maakvakken’ op het MBO aantrekkelijker worden gemaakt. Bijzonder treffende aanbevelingen na een enerverende avond.

Bart Ellenbroek van de provincie Overijssel is positief verrast door de resultaten. “Kunnen we niet voor meerdere onderwerpen zo’n Open World Café organiseren?’’, vraagt hij in het algemeen. Een groter compliment had de organisatie niet kunnen krijgen. “Gaan we doen’’, aldus Holger Boswijk.

24-03-2019
HOE WE LEREN KIJKEN ALS EEN KUNSTENAAR
Kunstenaar Peter Paul Hattinga Verschure neemt ons naar aanleiding van het boek en de tentoonstelling Zie de stad mee door Deventer. Hij leert ons voor één dag kijken zoals hij: zonder oordeel. “Ik noem Deventer niet mooi of lelijk. Het is wat het is. En dat leg ik vast.’’

Zie de stad
Een warm lentezonnetje schijnt door de hoge ramen van de Assenstraat 14. Peter Paul Hattinga Verschure heet de bezoekers welkom. Enkele tientallen mensen schuifelen binnen. In dikke jassen, maar opgetogen over het prachtige lenteweer. Ze lopen door de zaal, geïnteresseerd kijkend naar de schilderijen en tekeningen aan de muur. “U ziet hier een summiere tentoonstelling van mijn werk’’, spreekt de kunstenaar de mensen toe. “Aan de muren ziet u enkele tekeningen van mijn hand. Aan deze kant tekeningen van Deventer, aan de andere kant tekeningen van andere steden in binnen- en buitenland.’’

Hij wijst naar het televisiescherm waarop stadsplattegronden, metrostelsels en wegenneten elkaar afwisselen. “De video 'de illustere stad' is voor mij een dynamisch schilderij, waarop je ziet dat alle steden gemeenschappelijke structuren en kenmerken hebben. Waar ook ter wereld.’’ Bij het raam staat een laptop. “Dat is een geluidswerk met de naam ‘de continue stad’. Dit is een serie geluidsopnamen van enkele minuten van doodgewone stadsgeluiden. Met de koptelefoon op besef je hoeveel informatie er door middel van geluid op ons af komt. En hoeveel onze hersenen daarin filteren. Erg bijzonder.’’

Subjectieve blik
Een rek met schoenendozen in het midden van de ruimte heeft misschien wel de meeste relevantie met de wandeling die we gaan maken. “In deze kijkdozen zien we plaatjes van steden. Het kijken door zo’n klein gat symboliseert onze beperkte blik. Onze geconditioneerde ogen bekijken een stad vanuit onze eigen kaders en beperkingen.’’
Die subjectiviteit is wat Hattinga Verschure met zijn tentoonstelling, maar vooral met zijn boek Zie de stad. Deventer

in tekeningen wil laten zien. “Wat ik met mijn werk wil laten zien is niet hoe mooi het hier is, maar hoe het hier, volgens mij, gewoon ís.’’

Stad als geheel
Die houding hoopt de kunstenaar voor vandaag even over te brengen op zijn groep wandelaars. Even niet de ‘gewone’ of ‘lelijke’ dingen negeren. Even niet alleen oog hebben voor historische gevels en bijzondere gebouwen, maar juist de stad als geheel zien. “Je zult altijd zien dat er net een 'lelijke' bouwkraan achter die 'prachtige' gevel staat. Of een verzameling vuilnis in dat 'idyllische' straatje ligt’’, zegt Hattinga Verschure. “Of een verzameling peuken’’, zegt één van de deelnemers, wijzend naar de stoep onder haar. De groep lacht. Overigens heeft HV zelfs ook die peuken getekend.
We vertrekken vanuit het pand van Architectuurcentrum Rondeel richting de Brink. De kunstenaar voorop, maar ook luisterend naar de kennis van groepsgenoten. “De Assenstraat stond rond 1980 op de nominatie om gesloopt te worden, samen met het hele Bergkwartier. We hebben destijds alle huizen in plastic verpakt met de actiegroep ‘Drie keer bellen’ om te voorkomen dat dit door zou gaan’’, zegt deelnemer Daan. Hattinga Verschure reageert: “Zo zie je maar dat een stad niet altijd zorgvuldig omgaat met haar erfgoed. Gelukkig is het niet doorgegaan.’’

Gemêleerde bouw
Honderden mensen genieten van hun drankje op de terrassen van de Brink. Hattinga Verschure vertelt de groep stadswandelaars over de historische stadskern en de bijzondere zichtlijnen die je precies voor bierencafé de Heks hebt. “En hier op de Brink ziet iedereen natuurlijk de prachtige historische gevels...’’, hij laat een stilte vallen. “Nou no way, alle gevels hier dateren uit 19e eeuw of later. Het oude Luxor-pand is typisch Amsterdamse School, Hotel Royal is helemaal jaren ’20.’’
Waar de panden op de Brink nog enige uniformiteit hebben qua bouwstijl, verdwijnt dat volledig in de winkelstraat De Korte Bisschopsstraat. “Dit is een complete potpourri van bouwstijlen. Kijk, dat is een typische Renaissance-gevel, maar die daarnaast is écht jaren ’30. En die daarnaast kan ik niet helemaal thuisbrengen. Modern in ieder geval.’’ Zonde dat sommige mooie oude panden zijn verbouwd voor commerciële doeleinden? “Tsja, ook dat hoort allemaal bij een dynamische stad’’, reageert Hattinga Verschure.

Nieuwe kijk
We struinen door de winkelstraten richting de Lebuinuskerk. Je bent gewend om naar de etalages te kijken. De wandeling leert je omhoogkijken. Welke panden zitten er eigenlijk aan de etalages vast? Je verbaast je over de variëteit aan stijlen. De ene traditioneel, de ander compromisloos modern. Je probeert er geen oordeel over te vellen. We stoppen naast de grote kerk. “We staan hier op de plek waar Deventer ontstond. Hier stonden een paar boerderijen en verderop stichtte Lebuinus - volgens wat men aanneemt - 1251 jaar geleden zijn eerste kerk.’’ De kunstenaar draait naar het nieuwe gemeentehuis. “En dit is ook de plek waar nieuw en oud met elkaar is verbonden. De metalen vingerafdrukken aan het gemeentehuis zijn van levende stadsgenoten. Onder dit plein zo’n 30.000 mensen begraven. Alles komt hier samen.’’ Tegelijkertijd is het de plek waar ongekende onenigheid over ontstond. Enerzijds vanwege het autovrij maken van het Grote Kerkhof, anderzijds vanwege de bouw van het gloednieuwe gemeentehuis.

Zoals het is
Hattinga Verschure deelt zijn kennis van de stad met de wandelaars. Stukjes geschiedenis, flarden wetenswaardigheden en een beetje van zijn eigen visie. Het neemt je heel even mee in de geest van een kunstenaar. De groep wandelaars kijkt om zich heen. Onbewust lettend op bijzondere gebouwen, opvallende doorkijkjes en sierlijke gevels. Maar door die focus op het mooie vergeet je te kijken naar de stad zoals hij werkelijk is. “Pas op, een hondendrol’’, roept Hattinga Verschure. In gedachten hoor ik hem toevoegen: “Tsja, ook dat hoort erbij.’’

29-4-2019
ARCHITECTUUR IS MEER DAN JE ZIET - ROTARY DEVENTER NOORD
Het Rondeel is voor één avond de gastheer van een bijeenkomst van de Rotary Deventer Noord. De Rotary had het Rondeel benadert omdat ze graag eens wat meer wilden weten over recente en moderne architectuur in de stad.
Frank van Unen, programmaraadslid van het Rondeel vertelt bevlogen over recente ontwikkelingen in de afgelopen 20 jaar in de stad en neemt de gasten mee langs projecten die het Architectuurcentrum de afgelopen jaren heeft uitgelicht middels bijeenkomsten onder de noemer De Oplevering.
Zijn verhaal start bij het Geert Groote huis, het nieuwe museum voor de grote kerkhervormer en brengt ons voert langs de nieuwbouw aan de Houtmarkt, dat met zijn zorgvuldige inpassing in massa een mooie nieuwe stadswand vormt op de plek waar in het verleden de oude stadsmuur liep.
De ziekenhuisgebouwen van Deventer worden niet onbenoemd gelaten. Het nieuwe hybride ziekenhuis, een gebouwtypes dat tegenwoordig in de ontwerpfase als machine moet worden

benaderd en het oude St. Joseph Gasthuis dat is verbouwd en uitgebreid tot het fraaie woonzorgcomplex van Carinova. Frank staat ook stil bij de autismekliniek in Deventer. De kliniek draagt de naam van de Britse psychiater Lorna Wing, grondlegger en boegbeeld van de huidige autismehulpverlening wereldwijd. Het is een unieke voorziening in Nederland, die vanaf de eerste steen tot de laatste behandelkamer volledig ontworpen is met de wensen en beperkingen van de doelgroep als uitgangspunt.

Het thema wat je kunt doen met oude gebouwen die hun oorspronkelijke functie of gebruiker hebben verloren functie of technisch niet meer aan de huidige eisen die we aan een gebouwen stellen voldoen, worden in de presentatie getoond: de verbouwing en uitbreiding van de Koningskerk (met de verandering van een katholieke naar een protestantse kerk) en de fraaie verbouwing met kwaliteitsimpuls (van energielabel E naar A+++) van het kantoorgebouw van ingenieursbureau Witteveen + Bos. Frank laat ook zien hoe, door het wijzigen van het aantal verdiepingen van 4 naar 3, het voormalige Pakhuis Ten Hove is getransformeerd van een gesloten donker en laag fabrieksgebouw naar een licht en open kantoorpand.
Dat een school meer is kan zijn een fysiek gebouw voor 'Onderwijs' licht Frank toe aan de hand van Kindcentrum in de rivierenwijk en de rol die het speelt in de revitalisering en verbetering van de leefbaarheid van de hele wijk.
Natuurlijk wordt niet voorbijgegaan aan de bibliotheek aan de Stromarkt en hoe een gesloopte vm. Bankgebouw, de huidige vorm en de massa bepaalt van de nieuwbouw op deze plek. De bibliotheek is gebouwd boven op de kelder van het oude bankgebouw, en dat stelde bijzondere uitdagingen aan de constructie van het gebouw.
Frank maakt in zijn presentatie ook een uitstapje naar het buitengebied van Deventer en staat stil bij de bijzondere ontstaansgeschiedenis van de Natuurderij Keizersrande. Stichting IJssellandschap had een probleem. Ze hadden grond en moesten daar wat mee moest iets mee. Annette Harberink had een probleem: ze wilde boer worden, maar had geen ouders met een bedrijf en een bedrijf overnemen is vrijwel onbetaalbaar. En zo werd letterlijk 1+1 geen 2 maar een 3, een bijzonder en mooi biologisch dynamisch melkveebedrijf in de uiterwaarden van de IJssel, met een toegevoegde waarde voor het landschap
Franks sluit af met "mooie gevels en spectaculaire vormen trekken doorgaans de aandacht, maar achter deze uiterlijke architectuur gaat een hele wereld schuil, die architectuur en bouwen mee zo interessant en boeiend maakt".
De Rotary verlaat na een boeiende en informatieve avond verrast, maar vooral ook geïnspireerd het Rondeel.

7-5-2019
RONDEEL CINEMA - MISSION STATEMENTS
In 1991 startte het Ministerie van Buitenlandse Zaken een omvangrijk project voor de bouw van een reeks nieuwe ambassades. De promotie van Nederlandse architectuur in het buitenland stond daarbij voorop. Twintig jaar later wordt in de film Mission Statements een bezoek gebracht aan vier van de meest spraakmakende nieuwe ambassades. De maker van de film en architect Jord den Hollander verzorgt de inleiding en geeft uit de eerste hand een toelichting bij de totstandkoming van de film. Den Hollander reisde af naar Addis Abeba, Berlijn, Maputo en Paramaribo om de resultaten van de architectonische zendingsdrang met eigen ogen te bekijken.

De film toont het werk van vier Nederlandse architecten; Paramaribo (architect: Lucien Lafour), Maputo (architect: Claus en Kaan), Addis Abeba (architect: Dick van Gameren en Bjarne Mastenbroek) en Berlijn (architect: Rem Koolhaas / OMA). Is het min. van BZ in haar de culturele missie geslaagd? Mission Statements is een onthullend relaas over het culturele aspect in de internationale diplomatie en toont de soms hilarische misverstanden die daar uit voortkomen. Ambassadeurs vertellen over gordijnen tegen de inkijk, de bijzondere lichtval, laten vluchtwegen zien en reageren soms laconiek op tekortkomingen. Mission Statements is hiermee een ongewoon portret over de Nederlandse identiteit.

15-5-2019 / 24-5-2019
STUDENTENPROJECT DELTION COLLEGE– PROFIELWERKSTUK ARCHITECTUUR
3 Groepen van het Deltion College hebben op 15 en 24 mei in het kader van hun profielwerkstuk Architectuur een bezoek gebracht aan het Architectuurcentrum Rondeel. Daar vertelde o.a. Cor Zijnstra van Architecten_Lab wat architectuur in zijn algemeenheid inhoudt en waar een architect zich in zijn of haar beroepspraktijk mee bezighoudt. In zijn lezing kwamen verschillende aspecten van architectuur in vogelvlucht aanbod, zoals licht en lichtval, de waarde van zichtlijnen en het effect daarvan op de ruimtelijk werking van een gebouw. Ook benoemde Cor dat het in architectuur ook gaat over het bewust zijn en vormgeven van overgangen, zowel in een gebouw (van kleine naar grote ruimtes) als in de stad (van openbaar naar privé). Na de lezing gingen de studenten in groepen op pad en naar de stad om daar met de hand van praktijkopdrachten de besproken thema's te onderzoeken en te analyseren.

17-5-2019

EXCURSIE 100-JAAR BAUHAUS IN HET RUHRGEBIED

In het kader van het 100-jarig Jubileum van het Bauhaus ging de architectuurexcursie dit jaar over de grens naar Duitsland. Hier staan een enkele toonaangevende gebouwen in de stijl van het Bauhaus en ontworpen door beroemde architecten als Peter Behrens en Ludwig Mies van der Rohe.

De ochtend begon met een rondleiding door het Industrie Museum Peter- Behrens-Bau in Oberhausen. In het gebouw is een doorlopende expositie van het werk in de vorm van maquettes en historische foto's van ontwerpen uit het omvangrijke oeuvre van deze gerenommeerde Bauhaus architect en productontwerper.

De excursie ging daarna verder naar het Business Park in Krefeld, waar een bezoek met rondleiding gebracht werd aan het HE-gebäude uit 1931, een voormalige Zijdeweverij. Het gebouw is ontworpen door architect Ludwig Mies van der Rohe en is het enige industriële bouwwerk van zijn hand. Tot slot van de excursie kregen we een rondleiding door het Haus Lange en het Haus Esters in Krefeld, ook van de hand van Mies van der Rohe. Beiden zijn afgelopen jaar volledig gerestaureerd.

De twee villa's van Mies van der Rohe gelden als architectonische hoogtepunten van het Nieuwe Bouwen in Duitsland en geven een goede indruk van het Bauhaus gedachtengoed, dat stond voor de eenheid tussen ruimte en object (dat wat zich in de ruimte bevindt) als ook het samenwerken van geest en handwerk.

De dag werd afgesloten met een bezoek aan Paviljoen Thomas Schutte met een tentoonstelling en film over het Bauhaus.

18-5-2019

POP-UP RUIMTE LATEN – RUIMTE MAKEN

In de nacht van 17 op 18 mei 2019 vond een bijzondere POPUP actie plaats op het Grote Kerkhof. Zoals de naam al zegt, was dit monumentale plein eeuwenlang, een van de grootste begraafplaatsen van Deventer. In een meer recente verleden diende het plein voornamelijk parkeerplaats. Nadat de gemeenteraad in 2012 al had besloten dat het Grote Kerkhof autovrij zou worden, is dit uiteindelijk per 2 januari 2019 realiteit geworden. Maar daarna werd het leeg en stil ...

Ruimte laten – Ruimte maken

"Ruimte laten – Ruimte maken' is een citaat uit de jaren 70 van de bekende architect Herman Hertzberger. Voor architectuurcentrum Rondeel vormde dit citaat het motto van de POP-UP actie. Het verbeeldt spreekwoordelijk het rouw-proces die de transitie van Grote Kerkhof kenmerkt. Juist door bewust afscheid te nemen van het oude en vertrouwde, ontstaat er ruimte voor het nieuwe.

Plein in transitie

Het rigoreus autovrij maken van het Grote Kerkhof, zonder dat er al een nieuwe bestemming of invulling voor de toekomst bekend is, betekent een ongebruikelijk lange transitieperiode en een onzekere toekomst: Wordt het nieuwe Kerkhof beter of slechter dan het oude ?

Inmiddels is er een sfeer aan het ontstaan waarin winkeliers terugverlangen naar het oude parkeerveld. Waarin de verhalen en geruchten een beschuldigende toon krijgen. Komt het door een gebrek aan nieuw perspectief? Vinden we het lastig om het oude los te laten?

Deze ludieke actie heeft architectuurcentrum Rondeel de aandacht vestigt op deze bijzondere situatie en is met Deventernaren en bezoekers van de stad in gesprek te gaan om een nieuw perspectief te vinden voor deze historische en monumentale plek in de binnenstad.

21-5-2019

Stadscafé helpt met verder ontwikkelen van initiatieven

STADSCHEQUE VAN 2500 EURO VOOR HET BESTE IDEE

Geweldig, creatief, verbindend, kindvriendelijk, waardevol, stadse versie van naoberschap. Het publiek is lovend in haar reacties op de ideeën die drie initiatiefnemers presenteren tijdens het Stadscafé D5 van Architectuurcentrum Rondeel en de provincie Overijssel. Ook de jury blijkt onder de indruk van de inspirerende initiatieven om Deventer te laten bruisen. Hun besluit aan het einde van de avond is eensgezind. Maar ze hebben nog wel een verrassing in petto.

3

Het Stadscafé D5 vindt plaats in Broodbode Deventer aan de Grote Overstraat 29. Daar staan op dinsdag 21 mei om 20.00 uur de stoelen klaar voor iedere inwoner van Deventer die zijn of haar stad een warm hart toedraagt. Drie lokale initiatiefnemers pitchen er hun idee om de binnenstad nog aantrekkelijker, gezelliger, veiliger en toekomstbestendiger te maken. Het beste idee krijgt een stadscheque van 2500 euro als aanmoedigings-prijs om de realisatie ervan dichterbij te brengen. Het Stadscafé wordt georganiseerd door Architectuurcentrum Rondeel in samenwerking met de provincie Overijssel. Bart Ellenbroek, stadsbeweger en beleidsontwikkelaar stedelijk gebied, is vanuit de provincie de aanjager van wat het beste past bij Deventer. Hij is enthousiast over het Stadscafé. ''Het is een fantastisch podium om mensen die goede ideeën hebben op weg te helpen

en daarmee de stad Deventer in beweging te krijgen.''
Wilma Mensink leidt de avond in goede banen, want er wordt niet alleen gepitcht door de drie initiatiefnemers, er staat meer op het programma. Dylan Vermaas vertelt over het idee dat hij presenteerde tijdens een eerder gehouden Stadscafé. Daarnaast stelt Het Loket van de Mogelijkheden zich voor. En er is muziek van toetsenist en zangeres Jonneke Siebrand.

Driekoppige jury
Voor aanvang van de pitches introduceert Wilma Mensink de driekoppige jury. Waar gaan zij op letten? ''Ik wil weten of iemand benul heeft van zijn eigen idee. En het moet magnetisch genoeg zijn voor anderen'', antwoordt beeldend kunstenaar Loes ten Anscher (Deventer). Daan Josée van architecten- en ingenieursbureau Kristinsson (Deventer) gaat vooral letten op de vitaliteit van het idee. Frans Holleman van BPD (Bouwfonds Property Development, Hoevelaken) vindt het belangrijk dat een initiatief realiseerbaar is.

DE PITCHES

Speeltuin voor kinderen en Stadshof: een oase van rust
Kim Harbinsky bijt als eerste het spits af. Ze is samen met Ivan eigenaar van Broodbode Deventer. In samenwerking met Wonen Boven Winkels is de muur aan de achterzijde van hun pand doorgebroken en vervangen door een glazen pui. Zo is een doorgang gecreëerd naar een historische binnentuin waar hun gasten op het terras kunnen genieten van de lunch. ''Het is een uniek plekje midden in het centrum. Een oase van rust'', vertelt Kim Harbinsky. Ze hebben nog meer plannen en daarvoor is financiering nodig. Het eerste idee is om een speelgelegenheid voor kinderen te maken. ''Achter een luik in de eeuwenoude muur bevindt zich een kleine tuin. Wij zijn niet de eigenaar van dat stukje grond, maar het is een mooie plek waar kinderen veilig kunnen spelen. En als dat niet lukt, maken we in onze eigen binnentuin een hoekje vrij voor een zandbak en klimtoestellen.'' Daarnaast willen Ivan en Kim Harbinsky een rol spelen in de ontwikkeling van een Stadshof, een plan dat al ettelijke jaren bestaat. Verborgen tussen de historische panden van de Lange en Korte Bisschopsstraat en de Grote Overstraat ligt een prachtig stuk groen dat voor iedereen onbereikbaar is.

''Het doel is om meerdere tuinen met elkaar te verbinden en daar een Stadshof van te maken, zodat iedere inwoner van Deventer van deze oase van rust kan genieten. De eerste stap hebben wij gezet door zelf een binnentuin te openen.'' Ze hopen dat hun initiatief andere ondernemers over de streep trekt.

Hoe gaat het met Dylan Vermaas en zijn initiatief
Dylan Vermaas pitchte twee jaar geleden over zijn idee voor de herinrichting van een binnentuin aan de Duivengang, grenzend aan zijn lunch- en eetcafé De Expeditie aan de Smedenstraat 9. Zijn pitch werd destijds beloond met de stadscheque. Het braakliggende terrein had veel potentie, maar was niet van hem. Gelukkig werkte de verhuurder mee en het resultaat mag er zijn, vindt Dylan Vermaas. ''Het opknappen kostte veel geld en tijd. We hebben veel hulp gehad, ook van de gemeente en de provincie. Wat ik jullie mee wil geven is: Laat je goed adviseren en zorg dat je een uitgewerkt plan hebt.''

Met hulpvraag naar Het Loket van Mogelijkheden
Nog twee pitchers te gaan, maar eerst krijgt Mathijs Mulder de kans uit te leggen wat Het Loket van Mogelijkheden is. ''Dit loket wordt georganiseerd vanuit de gemeente Deventer en Saxion Hogeschool Deventer. Het wordt bezet door een team van studenten van Saxion van verschillende opleidingen. Wij zijn op zoek naar vraagstukken van burgers, ondernemers en vrijwilligers. We willen ze minimaal een stap of een contact verder helpen.'' Aanmelden voor een gesprek kan via de website loketvanmogelijkheden.nl.

Kleding inzamelen via de ReBox
Het idee van Jurgen Terlouw van de ReShare Store van het Leger des Heils in Deventer heeft een sociaal karakter: kleding inzamelen voor andere Deventenaren die het niet kunnen betalen. Terlouw is op zoek naar bedrijven en organisaties waar twee ReBoxen mogen worden geplaatst. ''Klanten en medewerkers stoppen er kleding in en als de boxen vol zijn, halen wij ze op. Dit levert voor 100 kilo aan kleding 100 euro op. Het geld wordt omgezet in cadeaubonnen van 10 euro die worden uitgereikt aan onder meer de gemeente en de Voedselbank. In onze winkel aan de Keizerstraat kunnen klanten er kleding voor kopen. De gemiddelde prijs van een artikel is 5 euro.'' Terlouw wil het idee in Deventer op de kaart zetten. Het plaatsen van de boxen kost ongeveer een half jaar tijd, vandaar dat hij alvast 250 mensen blij wil maken met een cadeaubon. De stadscheque wil hij voor dit doel gebruiken.

Breed draagvlak nodig voor tijdbank
In haar pitch lanceert Liliane van Onzen, maatschappelijk werker, haar initiatief voor een tijdbank. Ze liep al jaren met het idee rond. ''Ik ben nu 40 en denk na over wat geeft waarde en hoe wil ik mijn leven verder inrichten. Je inzetten voor een ander is betekenisvol'', vindt ze. Wat is een tijdbank? Simpel gezegd: een bank waarin je kennis, talenten en diensten kunt delen en waarbij wordt gegeven en ontvangen in uren. Waarom dit een

goed idee is? ''Omdat het bijdraagt aan een vitale binnenstad en aan de stad als geheel, omdat mensen kennis en kunde in kunnen zetten ten behoeve van anderen.'' Wat ze zoekt, is samenwerking. Er is een breed draagvlak nodig voor het opzetten van de tijdbank, meent Van Onzen. Ze wil een kerngroep vormen om het idee verder uit te werken, want er zitten veel haken en ogen aan. Denk bijvoorbeeld aan een website en software.

En de winnaar is....
Na de laatste pitch houdt de jury beraad. De spanning stijgt, want het duurt even voordat de jury terugkomt om de winnaar bekend te maken. Het besluit is door de driekoppige jury eensgezind genomen. Ze honoreren het idee van Liliane van Onzen. Niet met één, maar met twee stadscheques van ieder 2500 euro. ''We denken dat je niet genoeg hebt aan een cheque''', onderbouwt Loes ten Ascher hun beslissing. ''Daar is het plan te groot voor. Er zal onder meer een website of app moeten worden gebouwd.''
''De Stadshof toegankelijk maken, is een mooi initiatief'', vindt jurylid Daan Josée. ''We zijn ook enthousiast over Kim's voorstel voor een speeltuin, maar we missen een plan.'' De jury adviseert Kim en Ivan Harbinsky om beide ideeën verder uit te werken en planmatig te onderbouwen en ze daarna opnieuw te presenteren.
De jury is vol lof over het idee van de ReBox van Jurgen Terlouw van de ReShare Store van het Leger des Heils. Hij heeft de boel al goed voor elkaar, vindt de jury. Frans Holleman had nog één tip: ''Probeer ook een Deventer tintje zichtbaar te maken.''

27-06-2019
HOE JE EEN STAD ONTWIKKELT DIE VOELT ALS THUIS
Steden worden steeds populairder en dat heeft gevolgen. Nieuwe inwoners, toerisme en stijgende huizenprijzen zorgen ervoor dat steeds meer stedelingen vinden dat 'hun stad' verdwijnt. Hoe kunnen we voorkomen dat dit met al onze steden gebeurt? Hoe creëren we inclusieve steden, waarin iedereen zich thuis voelt? Minouche Besters van stadsontwikkelingsbureau STIPO legt het uit en neemt ons mee in de wereld van Placemaking.

Keerzijde van succesvolle steden
"Good afternoon. What would you like to drink?" Het is een vraag die je gesteld kan worden in een Londense bar, maar net zo goed op Plaça Catalunya in Barcelona of op het Leidseplein in Amsterdam. De succesvolle aantrekkingskracht van steden verandert namelijk de oorspronkelijke identiteit van de plek. In grote steden zelfs zo extreem dat oorspronkelijke bewoners het gevoel krijgen 'hun stad' kwijt te raken. "Plooien worden gladgestreken, de rafelrandjes verdwijnen en daarmee verandert het leven in de stad'', vertelt Minouche Besters. "En dan kan het zo maar zijn dat je in je eigen land in een andere taal wordt aangesproken.''

De eigenaar van stadsontwikkelingsbureau STIPO ziet drie grote trends in Europese steden: gentrificatie, toeristificatie en 'Big Money'. "Gentrificatie is de opwaardering van een buurt, om welvarende doelgroepen aan te trekken. Het gevolg is dat oorspronkelijke bewoners worden verdreven, binding verdwijnt en (binnen)steden een enclave worden voor rijke mensen. Toeristificatie is het gevolg van de verhuur van woningen met bijvoorbeeld AirBNB. Hierdoor wisselt de samenstelling van de buurt iedere week. Tot slot zorgen stijgende woningprijzen voor het aantrekken van Big Money. Rijkelui die een tweede of derde huis kopen in het centrum en er nooit zijn, investeerders die grote gebieden privatiseren waardoor de publieke ruimte ineens wordt geregeerd door private partijen.''

Van levendige stad naar klinische attracties
Het gevolg van deze trends is dat de steden veranderen in attracties, waaruit de energie van het dagelijkse leven verdwijnt. "Veel Spaanse steden en dorpen leven enkel nog in de zomer, dankzij het toerisme of families die terugkeren in de vakantie. In de winter zijn het spooksteden'', vertelt Besters. Maar ook dichterbij huis zien we gevolgen. "Ik woon aan de Nieuwe Markt en zie veel buren hun appartement via AirBNB verhuren, waardoor ik constant andere mensen naast me heb'', zegt een vrouw in het publiek.
Besters knikt begripvol. Ze klikt een plaatje van Beiroet tevoorschijn. "Dit gebied in het centrum is gekocht door een ontwikkelaar en dus private grond. Je mag er nu niet meer rolschaatsen, niet eten en niet in het gras zitten. Stadscentra worden op deze manier showrooms voor ontwikkelaars en architecten en geen plek waar mensen wonen.''
Die ontwikkelingen veroorzaken nu al regelmatig protesten in bekende steden als Barcelona, Venetië, Amsterdam en Lissabon. Dat is logisch en goed, vindt Besters. "Het is belangrijk dat we niet denken 'Ach, dit gebeurt nou eenmaal'. Steden moeten een plek voor iedereen zijn, daar moeten we aan werken.''

De weg naar inclusieve steden
Besters doet dat iedere dag met haar bedrijf STIPO. STIPO ontwikkelt steden vanuit de menselijke ervaring. "Wij ontwikkelen geen plannen vanaf de tekentafel, maar vanaf de

straat. We willen de ziel van een plek vatten in onze ontwerpen en daardoor langdurige kwaliteit creëren, met veel eigenaarschap voor bewoners. Zo creëren we steden die 'van ons' voelen.''
Vorig jaar sloegen zij de handen ineen met andere creatieve stedenbouwkundigen in Europa. Samen gingen ze op zoek naar een gouden formule voor steden die als thuis voelen voor iedere bewoner. "Hoe gaan we van 'een space' naar 'my place'?", aldus Besters. "Dat noemen we placemaking.''
De samenwerking leidde tot het boek *Our City? Countering exclusion in public space*, waarin aan de hand van inspirerende voorbeelden een verdiepende kijk wordt geboden op inclusieve stadsontwikkeling. Een waardevol naslagwerk voor ieder gemeentehuis.

Succesvolle placemaking
Het boek geeft enkele basisregels voor succesvolle placemaking en de creatie van inclusieve steden. En de belangrijkste is, hoe voorspelbaar ook: ontwerp samen met mensen. "Het is essentieel om de input van verschillende bevolkingsgroepen te gebruiken bij de vormgeving van een stad. Zo krijg je inzicht in de beleving van bewoners en ontdek je mogelijke problemen of knelpunten'', vertelt Besters.

Een voorbeeld is een winkelcentrum in Schalkwijk in Haarlem, waar jongeren overlast veroorzaakten. "Na een gesprek met de jongeren en de buurtbewoners kregen de jongeren een plek op het dak en later in het winkelcentrum. Er was daarna geen overlast meer.'' In Rotterdam volgde een ander voorbeeld. "Daar ontwierpen ze een groot plein met bankjes aan de zijkant. De bedoeling was dat je er lekker mensen kon bekijken die over het plein liepen. Het gevolg? Niemand wilde meer over het plein lopen omdat ze zich bekeken voelden.''

Daarnaast is het cruciaal om proactief aan de slag te gaan met groepen die erbuiten vallen. "Zo zien we vaak dat buitenruimtes zijn ingericht op jongens. Met sportvelden en plekken om je energie kwijt te kunnen. Het gevolg is dat meisjes minder vaak op straat te vinden zijn. Meisjes hebben behoefte aan intiemere plekken, met meer beschutting, eigen invloed op de omgeving en de mogelijkheid om anderen te bekijken. Pas als je goed luistert en er actief mee aan de slag gaat, kun je er gericht op ontwerpen.''

Dit soort regels leiden tot een andere benadering van gebiedsontwikkeling. Zo moet er worden geïnvesteerd in communicatie, het verzamelen van mensen en visualiseren van ideeën. Uiteindelijk leidt het echter tot minder investeringen, omdat de gemeenschap meer eigenaarschap voelt over de ruimte en de betrokkenheid groot is. Besters: "Placemaking is een kwestie van de lange adem. Maar wel de weg naar langdurige kwaliteit.''

02-07-2019
STADSCAFÉ D6: HOE HET GROTE KERKHOF HET MOOISTE PLEIN VAN DEVENTER GAAT WORDEN
Nu het Grote Kerkhof eindelijk autovrij is ligt de weg naar een gouden toekomst open. Maar hoe halen we nou het maximale uit het Grote Kerkhof, de Nieuwe Markt en de Stromarkt? Zeven creatievelingen presenteren daarvoor hun ideeën onder de Botermarkt, bij Stadscafé D6.

Nieuw leven voor Grote Kerkhof
Het is zo'n anderhalve maand geleden dat Architectuurcentrum Rondeel het Grote Kerkhof voorzag van tientallen doodskisten en herdenkingskaarsen. De misschien wat lugubere actie was een symbolisch afscheid van het plein zoals we het kenden: 'het tweede plein van de stad', dat decennialang als parkeerplaats werd gebruikt. Het is tijd voor een nieuw leven, maar hoe dat leven eruit moet zien is nog niet duidelijk. De *tabula rasa* onder de Lebuïnustoren wacht op briljante ideeën. Of, zoals Deventer singer-songwriter Vera Bon zingt, op dromen die worden geparkeerd op het plein. En er is geen betere plek om die dromen te delen dan bij het zesde Stadscafé.

Het Deventer Stadscafé
Tientallen Deventenaren verzamelen zich onder de markthal die normaal gesproken dienst doet als veredelde fietsenstalling: De Botermarkt. Ze kletsen, drinken koffie en zoeken een stoel om niets te hoeven missen van de nieuwe initiatieven die worden gepresenteerd. De hal blijkt zonder fietsen een verrassend mooi Rijksmonument. Al wordt dit mede versterkt door de kleurige lampenkappen van performer Jonneke Siebrand. Zeven initiatiefnemers delen vanavond hun ideeën voor de stad. In het bijzonder voor het stadsdeel Grote Kerkhof-Nieuwe Markt-Stromarkt. Hun ideeën worden beoordeeld door een kritische jury, die bestaat uit architect Daan Josee, kunstenares Loes ten Anscher en Frans Holleman, directeur van ontwikkelaar BPD. De beste ideeën worden beloond met een stadscheque ter waarde van (maximaal) 2500 euro. De jury beoordeelt de ideeën op meerwaarde voor de stad, consistente identiteit en haalbaarheid. Extra bijzonder is echter dat het publiek live kan meepraten over de ideeën. Via een appje op hun telefoon kunnen ze het initiatief met twee woorden omschrijven.

De nieuwe initiatieven
Na vijf succesvolle edities weten we dat het in Deventer bruist van de creatieve ideeën om de binnenstad mooier en vitaler te maken. Dat blijkt ook vanavond. De ideeën lopen uiteen van ijsbanen en kunst in glazen kubussen, tot een puzzeltocht en een oplossing voor fietsparkeren.

Fiets 'm erin: fietsfestijn Nieuwe Markt
Arnoud van Sisseren, lid van het Nieuwe Markt-bewonerscomité (NMBC), kijkt met pijn in zijn hart naar de nieuwe bibliotheek. Niet om de bieb, maar de fietsen ervoor. "Het werd een enorme chaos. Een jungle aan fietsen waardoor je nauwelijks de bibliotheek binnen kwam.'' Met de komst van het nieuwe museum in het voormalig Hegius-pand en filmtheater MIMIK dreigt eenzelfde scenario voor de Nieuwe Markt. "Daarom willen we dat probleem preventief oplossen met een fietsfestijn. Mensen kunnen oplossingen voor het fietsparkeerprobleem opperen via onze website (www.nmbc.nl) en wij gaan ze in oktober persoonlijk ophalen.''

Botermarkt als expositieruimte
Waar Koos Hoogland zijn idee voor een EICAS-museum in het voormalige Hegius-pand succesvol realiseerde, is de locatie waar we ons nu bevinden zijn volgende project. "We willen de Botermarkt verbinden met de binnentuin van het EICAS-museum'', zegt Hoogland. "Daarom wil ik deze veredelde fietsenstalling veranderen in een 24/7-kunstetalage. Een plek waar sculpturen van hedendaagse kunstenaars in glazen kubussen wordt getoond, of videokunst wordt gepresenteerd. Zo kunnen we deze romantische plek tot leven brengen.''

Een nieuwe studentensociëteit
Deventer en het studentenleven vormen een ingewikkeld huwelijk. Joris Tamminga van studentenvereniging Pro Deo wil daar verandering in brengen. De praeses is wanhopig op zoek naar een nieuwe sociëteit voor zijn vereniging en het grotere Nescio. "Een ruimte om te ontmoeten, te vergaderen, te studeren en natuurlijk een biertje te drinken. Help ons!", klinkt zijn hartenkreet. Het publiek reageert positief. "Misschien moet je een lege ruimte in Saxion proberen? Ik regel wel een mobiele bar'', zegt één van de toeschouwers.

Deventer puzzelmarathon
Nadat de Deventer Geschiedenistekening van Hans Stempher dit voorjaar werd omgezet in een puzzel van 3000 stukjes, is dat voor Nico Joosting Bunk en Lieke Kooijman een uitstekende aanleiding voor een Deventer Puzzelmarathon. Kooijman: "Teams kunnen een puzzel ophalen in de bieb en overal in de stad maken. Het doel is hem binnen 4 uur afronden. We zoeken nog teams, vrijwilligers, prijzen en technische ondersteuning.''

Deventer kwartet
Als nieuwbakken Deventenaar wil creatief strateeg Peter Oosterwijk verbinding creëren tussen ondernemers in de binnenstad. Daarom wil hij aan de hand van interviews een kwartet samenstellen van typische Deventer kenmerken. "Ik wil mensen leren kennen en de ondernemersenergie vastleggen in het kwartet.''

Nieuwe entree voor Mariakerk
Het is een bijna vergeten parel aan het Grote Kerkhof. De oude Mariakerk, in het verlengde van de zijbeuk van de Lebuïnuskerk, verdient meer bezoekers. Tenminste, dat vindt Barend Jan Schrieken van NV Bergkwartier. En daarom wil de ondernemer de stadscheque gebruiken om de Mariakerk een nieuwe entree te geven, die uitnodigt om de kerk te bezoeken.

Spektakel onder de toren
Met officieel de twee mooiste monumenten van Deventer (de Lebuïnuskerk en het oude stadhuis), heeft het Grote Kerkhof het goed voor elkaar. En zonder auto's kan de echte ontwikkeling beginnen. Paul Hunink, de nieuwe eigenaar van café de Vrienden van Vroeger, werpt zich op als enthousiaste gangmaker. "Wij richtten Onder de Toren op als koepel voor interessante ideeën voor het Grote Kerkhof. We kunnen tijdens het Dickens Festijn een ijsbaan aanleggen op het plein. We kunnen het tijdens Bevrijdingsdag het 'plein voor de vrijheid' maken, als Halloweendecor, we zouden vier keer per jaar een klassiek concert kunnen organiseren op het plein. Wij zoeken creatieve mensen die samen met ons mooie ideeën kunnen bedenken en realiseren.''

Winnaars van de stadscheque
Tijdens een muzikaal intermezzo van Vera Bon trekt de jury zich terug voor beraad. Welk initiatief creëert de meeste meerwaarde voor de stad? Welk initiatief is origineel én haalbaar? Kortom: wie verdient de aanmoedigingscheque? Terwijl het publiek en de pitchers nerveuzer worden keert de jury terug onder de Botermarkt. De grote winnaars zijn *Het Fietsfestijn, de Puzzelmarathon en in het bijzonder Onder de toren*. "Het Fietsfestijn verdient een hart onder de riem. Met 2000 euro hopen we jullie te helpen met het vinden van een goede oplossing'', zegt jurylid Frans Holleman. "De Puzzel Marathon krijgt een kleine financiële bijdrage. Die marathon gaat jullie ongetwijfeld lukken, de teams en prijzen ook wel, maar we willen graag een bijdrage bieden voor technische kosten.''

Mooiste plein
Dat Paul Hunink de eerste prijs wint met zijn Onder de Toren mag geen verrassing heten op een avond die voor een belangrijk deel om het Grote Kerkhof draait. "Een idee dat aanmoediging verdient'', aldus Holleman. "Maar op één voorwaarde: dat het Halloweenfeest er komt.''

Hunink kan met zijn team gaan werken aan mooie plannen voor het Grote Kerkhof. Bovendien kan hij daarbij rekenen op de steun van de gemeente. Wethouder Carlo Verhaar neemt deze avond namelijk het 'Document van Bouwstenen' in ontvangst. Dit is een bundeling van ideeën en concrete voorstellen van bewoners, ondernemers, ambtenaren en vertegenwoordigers van kerk, die zijn opgehaald tijdens een placegame van ontwikkelingsbureau STIPO. Verhaar is blij met de beloning voor Hunink en het document. "Het geeft aan dat er goede energie is om op het Grote Kerkhof een mooie combinatie van rust en reuring te maken.''

13-07-2019
SUPER MINECRAFT EVENT - 'PLEKKEN VAN PLEZIER'
Deze educatieve activiteit werd aan alle kinderen aangeboden in het kader van Open Monumentendag 2019. Spelenderwijs beantwoorden de kinderen vragen en lossen ze raadsels op over gebouwen en tradities uit de Deventer geschiedenis. Ondertussen leren zij dus van alles over Deventer en de oude bouwwerken die vandaag de dag nog steeds in de stad te vinden zijn. Het thema van Open Monumentendag is "plekken van plezier" – de raadsels in de Minecraft-wereld gaan over plekken, waar kinderen in de stad van vroeger plezier konden beleven- zoals een oude bioscoop, de kegelbaan etc.

"Plekken van Plezier"
Terug in de tijd naar het Deventer van vroeger. In deze tijd mochten de meeste kinderen niet naar school omdat zij moesten werken. Maar het leven was voor de kinderen niet altijd zwaar, er mocht ook plezier gemaakt worden. In Minecraft konden de digitale "Plekken van Plezier" van vroeger verkend. Zoals een oude bioscoop, de kinderkamers van vroeger en uiteraard hun speelgoed. Speurend naar aanwijzingen de digitale wereld konden in Minecraft codes worden gekraakt. Tijdens Open Monumentendag op 14 en 15 september konden die gekraakte codes ingeruild voor informatie, waarmee in de stad het raadsel van 'Plekken van Plezier' kon worden opgelost. En natuurlijk was er een prijs te winnen, voor iedereen die had meegedaan aan het event en het raadsel had opgelost.

Het project 'Plekken van Plezier' bestond uit:
- 13 juli – Minecraft-Event, virtuele speurtocht onder begeleiding van een docent
- 14 juli t/m 10 september – op eigen gelegenheid mee doen aan de virtuele speurtocht in Bibliotheek Centrum
- 14 + 15 september – Open Monumentendag, speurtocht door echte monumenten èn het ophalen van een prijs.

Doordat de beschikbare 60 plekken tijdens het Minecraft-Event op 13 juli binnen de kortste keren waren volgeboekt, is er ook tijdens Open Monumentendag een extra Minecraft Event georganiseerd. 'Plekken van Plezier' is georganiseerd i.s.m. De Bibliotheek Deventer, Archeologie Deventer, het Museum Geert Groote Huis met Stichting GeoFort Herwijnen.

05-09-2019
"ARCHITECTEN ZOUDEN VERDER MOETEN KIJKEN DAN EEN GEBOUW"
Architecten zijn gewend om naar gebouwen te kijken, terwijl de ruimte tussen de gebouwen misschien wel belangrijker is. Ze zouden zich meer moeten bemoeien met stedenbouw en leefbaarheid, zegt Jurgen van der Ploeg van FARO Architecten. Hij vertelt in zijn Lecture in Architecture over ontwerpen op de grens van architectuur, duurzaamheid, infrastructuur en landschapsontwikkeling.

Denken in grenzen
We worden als mens gevormd met het denken in grenzen. We leren eerst dat we in onze box moeten blijven, dan leren we op de basisschool dat we binnen de lijntjes moeten kleuren, daarna leren we dat we met LEGO wel realistische gebouwen moeten namaken en op de middelbare school leren we in de pas te lopen.

Zo'n maatschappij vormt mensen die denken in beperkingen. Tot architecten die grenzen fysiek maken. Een grens tussen binnen en buiten, tussen privé en publiek en tussen verschillende ruimtes. "Als architect zijn we vooral bezig met ons gebouw, maar de ruimte ertussen is misschien wel interessanter. Door oog te hebben voor grensgebieden tussen architectuur en landschap, infrastructuur en duurzaamheid ontstaan de mooiste ideeën'', zegt Jurgen van der Ploeg. "Grensgebieden zijn namelijk vruchtbare gebieden. Als het gaat om de natuur, zoals tussen land en kade, maar ook voor mensen, zoals tussen gebouw en omgeving. We moeten meer focussen op die schemerzones.''

Bouwen voor mensen
Juist door je als architect te mengen op het snijvlak architectuur-duurzaamheid-landschap-infrastructuur kunnen verschillende uitdagingen worden opgelost én optimale leefbaarheid worden vormgegeven. Want uiteindelijk is dat laatste het belangrijkste, zegt Van der Ploeg. De geboren Deventernaar richtte in de jaren '90 FARO architecten op. Zijn kantoor luistert vooral naar wensen van 'gewone' mensen. Ze bouwen voor levensgeluk, in plaats van iconische waarde. Bruikbaar, toegankelijk en passend bij de gebruikers. Ontwerpen met draagvlak, met samenhang met de maatschappij. "Ons motto is: als je niet voor mensen bouwt, voor wie dan wel?''

Wat is ons favoriete huis?
In de zoektocht naar de wensen van mensen ontwikkelde Van der Ploeg en zijn team een handige tool op hun website. "In 2007 bedachten we de Smaaktest Nederlandse Woningbouw, waarin mensen aan de hand van plaatjes hun favoriete bouwstijl konden selecteren. Gewoon een leuk idee, maar toen een journalist van NRC dit oppikte werd de smaaktest ineens door 15.000 mensen ingevuld. Dat gaf plots een heel compleet beeld van de voorkeuren van Nederlanders.''
De belangrijkste uitkomsten? "De Amsterdamse School is bij vrijwel iedere Nederlander populair, we hebben over het algemeen weinig met hypermoderne 'zwarte dozen', maar willen ook geen totaal klassieke stijl'', zegt Van der Ploeg. "We houden van een tussenvorm, waarin details als de soort steen en de vorm van het dak belangrijk zijn.''
Waar veel woonwijken bestaan uit afgekaderde deelgebieden, met eenduidige bouwstijlen, ligt de voorkeur van de meeste Nederlanders juist op een mengeling.

Eigenzinnige bouwprojecten
Van der Ploeg legt uit hoe zijn architectenbureau continu op zoek gaat naar het vermengen van binnen en buiten, van stedelijk en landelijk wonen en van comfort en duurzaamheid. Dat leidt tot eigenzinnige bouwprojecten, zoals het Kazerneterrein in Zuidlaren. Hier bouwden ze een wijk voor koop- en sociale huurwoningen om tot een sfeervol 'vakantieoord'. "We plaatsen twaalf bakstenen 'blokken' met eenvoudige woningen vrij losjes in een groene ruimte'', vertelt de architect. "Tussen de blokken plaatsten we veel groen en overal berken (die snel groeien). Daarnaast voorzagen we de blokken van mooie veranda's. We plaatsten de blokken precies zo dat iedereen mooi uitzicht had op het groen, goede bezonning had én genoeg privacy.''
De reacties van bewoners waren lovend. De wijk werd een waar Berkenbos en de bewoners hadden het gevoel permanent op vakantie te zijn. "De veranda's voelden heel 'eigen' voor mensen, waardoor ze er allemaal hun eigen draai aan gaven. Het ontwerp van de wijk stimuleerde mensen om betrokken te zijn bij hun eigen woonomgeving. Zo hebben de bewoners nu samen een centrale hottub gemaakt en een konijnenhok geplaatst. Het is echt een collectief geworden.''

Tiny TIM
Naast de voorkeuren in stijl zijn er ook andere belangrijke bewegingen te zien in ons woongedrag. "Mensen gaan kleiner wonen, met meer multifunctionele ruimtes, mobieler, meer zelfvoorzienend en duurzamer.'' Dat vraagt om een nieuwe manier van bouwen. Daarom ontwikkelde FARO de Tiny Timber Independant Mobile, oftewel de Tiny TIM. "Dit zijn kleine, mobiele, zelfvoorzienende tiny houses die perfect zijn voor tijdelijke bewoning. Makkelijk op- en afbreekbaar én duurzaam'', zegt Van der Ploeg. "We mogen 10 jaar lang een dorpje van 10 Tiny TIM's bouwen in Haarlem op een braakliggend terrein, waar eerder een school stond. Huisjes met een groene wand die vuil water filtert, een schil volledig bedekt met zonnepanelen en een oppervlak dat nét binnen de normen voor tijdelijke bewoning valt. Heel gaaf.''

Tijdelijke wijk op Texel
Tiny houses vormen de verbinder van oplossingen. Het is dat mooie idee op de gezamenlijke grens van verschillende vraagstukken. Het is een antwoord op de wens om kleiner, flexibeler en mobieler te wonen. Opent de mogelijkheid om op groenere plekken te wonen. Ze voorkomen de permanente aantasting van het landschap en voorkomen het gebruik van gas- en elektriciteitsleidingen. Bovendien geven ze overheden de mogelijkheid een passend antwoord te bieden op tijdelijke problemen. Een treffend voorbeeld: Den Burg op Texel. Texel kampt met een groot gebrek aan woonruimte, maar weet ook dat het over twintig jaar te maken krijgt met bevolkingskrimp. "Daarom maken wij een tijdelijke wijk'', zegt Van der Ploeg. "Een wijk van verplaatsbare huizen, met het comfort van 'gewone' woningen in een omgeving die precies past bij Texel.'' Aan de hand van verzamelde Texelse waarden creëerde het architectenbureau een wijk in een parkachtige omgeving met een dorpse sfeer en veel groen. "En wanneer het nodig is kunnen de woningen eenvoudig worden afgebroken. De onderdelen zijn allemaal herbruikbaar of biologisch afbreekbaar, dus de milieubelasting is minimaal. Zo heb je een complete wijk, zonder permanente ingrepen in het Texelse landschap.''

Komende events
Het verhaal van Van der Ploeg wordt ontvangen met een

daverend applaus van minimaal 100 geïnteresseerde aanwezigen in Etty Hillesum Lyceum-locatie Het Stormink. Een mooie opkomst voor een geslaagde Lecture in Architecture. Liefhebbers van architectuur, architectuurgeschiedenis en stedenbouw kunnen hun hart echter ophalen de komende weken. Architectuurcentrum Rondeel organiseert in september een Minecraft Event in de Openbare Bibliotheek aan de Stromarkt, een serie colleges over 1000 jaar bouwen in Overijssel en een excursie naar Architectuur Film Festival in Rotterdam.

19-09-2019

LANDMAKERSDAG - PLACES OF HOPE

Architectuurcentrum Rondeel is bezig met het programma Places of Hope Oost-Nederland, gericht op de toekomst van onze regio, in het bijzonder de gebieden van de IJsselvallei en de Stedendriehoek. Jaco Remmelink, lid van de programmaraad van Rondeel: "Onze editie van Places of Hope is afgeleid van de expositie en activiteiten in Noord-Nederland, in Leeuwarden. Wij waren daar en dachten: dit spektakel moeten we naar Deventer halen."

Achtergrond en doelstelling

Nederland is met grote thema's bezig op het gebied van energieopwekking, landbouw, water, sociale veiligheid, wonen en leven. Ze hebben allemaal raakvlak met elkaar. De vraag is: welke functies moeten meer ruimte krijgen en welke moeten juist inschikken als je kijkt naar de toekomst?

"Om een duurzame oplossing te vinden voor deze vraagstukken, moet je goede afwegingen maken," aldus Remmelink. "Door al die onderwerpen in samenhang te bespreken en daarbij in te zoomen op goede voorbeelden, kun je veel leren." Die voorbeelden zie je in alle regio's, in de vorm van kleine initiatieven van vooruitstrevende mensen. Places of Hope noemt deze Landmakers: clubjes van mensen die lokaal bezig zijn met het doen van goede dingen. Landmakers kunnen burgers zijn, maar ook bestuurders of organisaties.

Vliegwiel

Als aanloop naar de activiteiten van volgend jaar heeft Rondeel op 19 september een dag georganiseerd waarop Landmakers uit Noord en Oost elkaar kunnen ontmoeten, om zo een vliegwiel te creëren voor Places of Hope Oost. Hier zijn zo'n 30 mensen op afgekomen; een mix van medewerkers van Binnenlandse Zaken, de provincies Gelderland en Overijssel, een aantal Landmakers en andere betrokkenen.

Mooi voorbeeld: Natuurderij Keizersrande

De groep is gestart in Architectuurcentrum Rondeel en vervolgens op fiets vertrokken naar Keizersrande tussen Deventer en Olst. Annette Harberink runt hier haar boerderij op een circulaire manier en kan daar heel bevlogen over vertellen. Ze koopt geen vreemde grondstoffen in, maar verbouwt het eigen voer binnen een gesloten systeem; een flink contrast met de intensieve veehouderij die we elders in Nederland zien. Echter, voordat ze dit vorm kon geven, heeft Annette flink wat obstakels moeten overwinnen. Het is een heel bijzondere plek in de uiterwaarden waar in principe niet gebouwd mag worden en waarin voor ongeveer elke vierkante meter nauwkeurig is voorgeschreven wat je wel of niet mag doen. Het verhaal maakt indruk; niet alleen door het uiteindelijke succes, maar ook door de moeizame manier waarop het initiatief tot stand is gekomen. Daarna is de groep naar een kunstwerk gewandeld aan de IJssel. Dat is er neergezet in het kader van de IJsselbiënnale, een jaarlijks terugkerend initiatief van het Deventer Kunstenlab. Directeur Mieke Conijn licht hier toe hoe het kunstwerk laat zien hoe de stad bezit heeft genomen van het platteland. Het weerspiegelt de tragiek van de disbalans die nog eens benadrukt waarom Places of Hope zo belangrijk is.

Compact programma, diepgaande gesprekken

De tocht gaat verder richting Deventer. Remmelink: "Oorspronkelijk hadden we een veel uitgebreider programma, maar we hebben het bijgesteld, op advies van Binnenlandse Zaken. Die vond het heel belangrijk een compact programma te hebben waarbinnen tussen de verschillende onderdelen veel ruimte zou zijn om uitgebreid met elkaar in gesprek te komen. Dat is gelukt. Betrokkenen gaven allemaal aan dat dit zeer waardevol was. Mensen hebben elkaar ontmoet en gesproken in heel gemengde groepjes. Het leuke is – zo heb ik ook zelf ervaren – dat je daardoor vanuit heel verschillende perspectieven vragen benadert."

Afsluiting aan het Stadsstrand

De laatste halte was het Deventer Stadsstrand, waar in Meadow Landmaker Hans Leeflang vertelt over zijn project: De slimste weg. Een initiatief aan een doorgaande rijksweg, de Nettelhorstweg, waar het hoogste percentage vrachtverkeer van Nederland rijdt. De uitdaging is hier: hoe kunnen we deze weg rustiger (geluid) en veiliger maken (fijnstof).
Aansluitend vond een levendige dialoog plaats waarin allerlei suggesties werden geopperd. Een paar ervan:

"Het moet slimmer, maar misschien heb je wel wat guerrilla-tactieken nodig om dat te bereiken. Ga live op de weg, laat zien wat er zo gevaarlijk is!"

"Infiltreer! Wordt chauffeur op een van de vrachtwagens."
"Koppel kunstenaars aan het project die op een ludieke manier de weg en de problematiek onder de aandacht brengen."
"Omzeil de bestuurders; ga met de chauffeurs in gesprek en zorg dat zij ambassadeurs worden. Wat hebben zij nodig, zodat zij met hun directeuren gaan praten?"

Dan even aandacht voor de plek zelf: Meadow, ook een voorbeeld waarin lokale initiatiefnemer Koos Janssen de strijd moest aanbinden met de regelgeving. "Koos was een van de eerste pitchers in de Stadscafés van het Rondeel", licht Remmelink toe. "Hij heeft vijf jaar nodig gehad om dit strandpaviljoen uiteindelijk neer te kunnen zetten. Er waren heel veel haken en ogen, vooral op het gebied van vergunningen. Koos is een enorme doorzetter en heeft onder andere slim gebruikt gemaakt van social media om zijn plan op de kaart te zetten."

Het grootste probleem was ook hier dat je niet mag bouwen in de uiterwaarden. Bovendien is de locatie onderdeel van een beschermd stadsgezicht. Advies van de gemeenteambtenaar was: 'Blijf binnen het bestemmingsplan, dan komt de gemeenteraad er niet aan te pas, maar gaat alleen Welstand erover en heb je slechts een tijdelijke vergunning nodig. Welstand toetst op blijvende bebouwing, zorg dat het daar vooral niet op lijkt; maak het lelijk!' Dus zijn het zeecontainers geworden die in het najaar weggaan en in het voorjaar weer terugkomen.

Dit voorbeeld illustreert niet alleen opnieuw dat lokaal initiatief snel verstrikt kan raken in regelgeving, maar ook dat je een maatje nodig hebt dat je verder helpt. Hoe krijg je dat voor elkaar? En hoe denkt de overheid er zelf eigenlijk over?
Een medewerker van Biza reageert: "De voorbeelden van vandaag helpen mij om vanuit mijn kantoor in Den Haag vraagstukken concreter, kleiner en behapbaar te maken. Vervolgens zie ik het als de uitdaging: hoe abstraheer je zo'n voorbeeld naar beleid voor transities in het hele land?"
Tekenend voor de prettige open sfeer van de dag is dat er meteen suggesties komen:
"Je moet het helemaal niet abstraheren."
"Kijk gewoon waar jij energie van krijgt en ga daarmee aan de slag!"
"Het is een heel Haagse denkwijze: we hebben een lokaal voorbeeld en dat gaan we opschalen. Doe dat niet: er zijn zoveel mooie voorbeelden. Het gaat juist om al die kleine voorbeelden die samen een groot verhaal vormen. Ga elke week op pad, om wat van die verhalen op te zoeken."

Wat was voor Remmelink zelf het meest opvallende moment van de dag? "Het voorbeeld op Keizersrande, waar op het erf betonnen bakken op wieltjes onder, met gewassen erin. Waarom op wieltjes, vroegen we ons allemaal af? Dat heeft te maken met regelgeving van Rijkswaterstaat. Eens in de vijftig jaar treedt de IJssel zo hoog buiten haar oevers dat het hoge boerderijerf overstroomt. De rivier mag in zo'n geval geen belemmering ondervinden. Door de bakken op wieltjes te plaatsen, zijn ze heel snel te verzetten waardoor het water een vrije doorstroming heeft. In de praktijk een belachelijke eis; zo'n bak vormt geen enkele belemmering voor een rivier. Toch was dit de enige optie voor de boerin om iets te kunnen beplanten op haar erf."

Tot slot. Deze dag was bedoeld om het Places of Hope-stokje door te geven van Leeuwarden naar Deventer. Architectuurcentrum Rondeel bereidt het programma voor, geïnspireerd door het evenement in Leeuwarden, maar wel kleinschaliger. Met onder andere lezingen, debatten en een expositie over heel veel aspecten die te maken hebben met een hoopvolle toekomst van dit gebied. "En uiteraard willen we veel mooie lokale initiatieven laten zien", sluit Remmelink af. "Op dit moment zijn studenten van Saxion aan het inventariseren welke kleine initiatieven er in dit gebied leven en om in kaart te brengen wat mensen dan tegengekomen. Waar lukt het, en waar niet en waarom wel of niet? Zo proberen we samen te ontdekken: welke stappen zijn nodig om samen verder te komen!"

26-9-2019 / 21-11-2919
COLLEGEREEKS 1000 JAAR BOUWEN IN OVERIJSSEL
***Het agrarisch verleden** | 26-09-2019*
Het startpunt van de collegereeks ligt bij het agrarische verleden van Overijssel, toen rond 4900 voor Chr. de eerste boeren zich in deze provincie vestigden. Daarmee ontstonden de eerste boerderijen. Op basis van sporen van opgegraven boerderijen uit de prehistorie t/m de middeleeuwen wordt bekeken hoe deze zijn gebouwd en hoe de (mogelijke) constructies waren.

***Religieus bouwen** | 3-10-2019*
Met de komst van permanente bewoners in Overijssel kwamen ook de eerste religieuze gebouwen zoals kerken en kloosters. Deze werden aanvankelijk gebouwd in hout maar al snel in (tuf)steen. Ze vormen een staalkaart van de romaanse en later ook gotische stijl. In Overijssel zijn veel van deze oude kerken te vinden, bijvoorbeeld in Hellendoorn, Oldenzaal, Deventer, Kampen, soms met directe invloed vanuit Frankrijk of Duitsland.

Opkomst en bloei van de steden *| 10-10-2019*
Het derde college staat in het teken van de opkomst en bloei van de steden en daarmee de ontwikkeling van de (woonhuis) architectuur. Aan de orde komt de wijze waarop steden zich ontwikkelden. Ook zullen we enkele nog altijd goed bewaarde koopmanswoningen in de Hanzesteden belichten.

Pracht en praal *| 17-10-2019*
De adel en andere landgoedeigenaren hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan het groene uiterlijk van Overijssel. De vele havezaten, 'plaetsen' en 'buitenplaatsen' herinneren daar nog steeds aan. Hoe deze ontstonden en bestuurd werden, welke rollen er waren tussen eigenaar en personeel en hoe dit zijn weerslag kreeg in de opzet en het interieur van de huizen, is onderwerp van het vierde college.

Groene weelde *| 7-11 -2019*
Het groene aspect van landgoederen en buitenplaatsen krijgt specifiek aandacht in dit college. De tuinen rondom het hoofdhuis onderscheidden zich van het omringende cultuurlandschap. Zij ontwikkelden zich van geometrische, formele tuinen tot weelderige landschapsparken. De oudere aanleg van veel landgoederen met lanen, sterrenbossen en landerijen, is nog altijd terug te zien in het huidige landschap.

De ijzeren eeuw in Overijssel *|14-11-2019*
Het op een na laatste college gaat over Overijssel in de ijzeren eeuw. De industrialisatie van Overijssel gebeurde misschien relatief laat, maar wel grondig. Grote industrieën in de oude steden, een groeiende textielindustrie en metaalnijverheid in Twente gaven grote delen van de provincie een ander aanzien. Daarmee hing een groei van de steden samen, met planmatige stadsontwikkeling, maar ook de ontginning van woeste gronden, de bouw van buitenplaatsen, tuindorpen, fabrieken en voorzieningen.

Een nieuwe maatschappij *| 21-11-2019*
Allerlei vernieuwingen in de bouwkunst volgen elkaar in de eerste helft van de 20e eeuw snel op. Hoe probeerden architecten de snelle maatschappelijke ontwikkelingen te volgen en met de nieuwe materialen van een passende architectuur te voorzien? En wat was eigenlijk 'passend'? De collegereeks leidt door de twintigste eeuw van de Art Nouveau naar de ontwikkelingen in het Moderne Bouwen tot (ver) na de Tweede Wereldoorlog.

13-10-2019
EXCURSIE RONDEEL CINEMA – AFFR
Op 13 oktober heeft Rondeel Cinema voor het eerst in haar bestaan het Architectuurfilmfestival AFFR in Rotterdam bezocht. Met een groep van 11 mensen hebben we drie totaal verschillende filmvoorstellingen bekeken en genoten van het echte filmfestivalgevoel dat het AFFR biedt.

De eerste film (Neutra – survival through design) gaf een goed overzicht van het indrukwekkende oeuvre en leven van Neutra. Tussen de enorme berg aan informatie en achtergronden bij zijn werk die de film bood, beklijft van deze film ook de inkijk in zijn het persoonlijke leven door o.a. de verhalen van zijn zoons en de beelden van een ontredderde Neutra toen hij door het door brand verwoest VDL House (een van zijn meesterwerken) liep. De tweede film Antroposcene maakte daarna zeker indruk. Het was ook een bijzondere 'contrasterende' filmervaring, want in werkelijk schitterende filmische beelden werd pijnlijk duidelijk gemaakt hoe groot en desastreus de impact is van het menselijke handelen op de aarde en ons ecosysteem.

Als laatste voorstelling hebben we de AFFR Special Operation Jane Walk bij gewoond. Een leuk en verrassend concept bedacht door twee Duitse kunstenaars. Tijdens het livespelen van een bestaande computergame die zich afspeelt in een dystopisch New York, schetsten ze een beeld van de architectuur en stedenbouwkundige ontwikkelingen van de stad. Door de flikkerende gamebeelden, nog eens extra vertrekt door projectie op het grote filmdoek en de performance die wat vlakjes verliep, kwam het concept van de voorstelling en de humor die erin zat, niet helemaal tot zijn recht.
Met koffie als start van de dag in de panoramabar Nhow op de 7e verdieping in een van de torens van OMA op de kop van zuid en de afsluiting met heerlijke tapas in restaurant Ayla in het eerste gerealiseerd gebouw van MECANOO aan het Kruisplein, is het een geslaagde Rotterdam - Architectuur - Film – Festival - dag geworden, die zeker voor herhaling vatbaar is.

29-10-2019
PLANTING PARTY'S EN GROENE HOFJES: DEVENTER GAAT DUURZAAM BIJ STADSCAFÉ D7
Hoe maken we Deventer klaar voor klimaatverandering? En wat kunnen we doen om klimaatverandering tegen te gaan? Negen initiatiefnemers presenteren hun idee voor een mooie, duurzame en klimaatbestendige stad tijdens het zevende Stadscafé van Architectuurcentrum Rondeel.

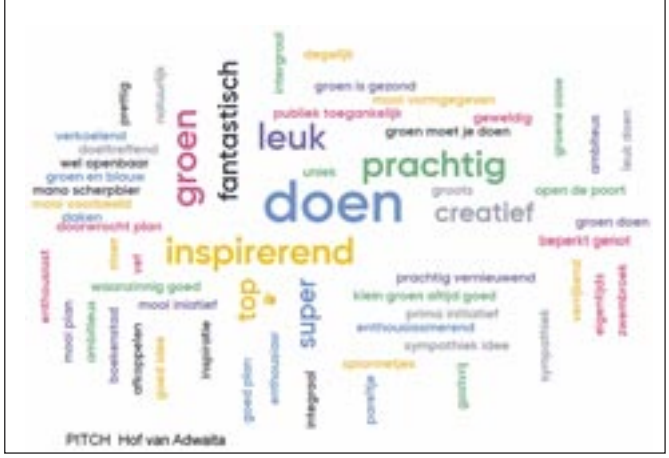

Van theorie naar praktijk
"Ho, sorry, sorry, excuus, dank u, pardon''. Het is dringen voor een plekje deze dinsdagavond in Grand Café 't Lokaal aan het Grote Kerkhof. Laatkomers zijn veroordeeld tot een ongemakkelijke plek aan de bar, waarbij ze een hinderlijk obstakel vormen voor een ieder die drinken wil bestellen. Deventer loopt duidelijk uit voor het Stadscafé. En in het bijzonder voor het thema duurzaamheid. Want of het nu gaat om stikstofregelingen, woedende Greta Thurnbergs of groeiende plastic soep; we worden elke dag herinnerd aan het belang van verduurzaming van onze leefomgeving en verandering van onze leefgewoonten.
Tegelijkertijd is 'duurzaamheid' zo'n groot, overweldigend begrip dat het vaak blijft hangen in theoretische discussies. Het ontwikkelen van praktische ideeën voor onze eigen omgeving blijkt ingewikkeld. Zoals de 17-jarige Marlinde van den Berg, klimaatstaker en activist van Extinction Rebellion, zegt: "Wanneer je in een trein zit en op een muur afrijdt, ga je dan discussiëren over de kleur van de trein of trek je aan de noodrem? We moeten handelen. Nu.''
Gelukkig wordt daar vanavond een begin mee gemaakt. Negen initiatiefnemers presenteren namelijk hun concrete idee voor een duurzamer Deventer aan het publiek en de jury, bestaande uit Daan Josee (Kristinsson Architecten), kunstenaar Loes ten Anscher en Frans Holleman (BPD ontwikkeling). Met een mogelijke stadscheque van ff2500 als beloning.

Groene hofjes en lelijke eendjes
Na een knappe muzikale introductie van Jonneke Siebrand barsten de pitchers los. De onderwerpen verschillen, de kijk op duurzaamheid ook, maar ieder van hen hoopt met zijn verhaal de stad in beweging te krijgen. En de jury enthousiast.

Groene oase in Hof van Adwaita
Weggestopt achter een smoezelig tunneltje aan de Assenstraat bevindt zich het Hof van Adwaita. Een binnenplaatsje met 7% groen, waarin het water niet wegstroomt. "We willen met straatkunst in de tunnel een mooie entree creëren voor een groen hof'', vertelt bewoonster Fieke Payens. "Een oase, geïnspireerd op de oosterse filosofie van de dichter Adwaita, waarbij we regenwater afkoppelen en laten afstromen naar een groen midden.''

Vergroening van de Nieuwe Markt
De ingenieurs van Tauw ontdekten dat het op de Brink in de zomer 7 graden warmer zou worden, wanneer de bomen zouden verdwijnen. De stad heeft natuur nodig om hittestress te voorkomen. En als iemand last heeft van hittestress is het Nicole Rave van het Nieuwe Markt Bewoners Comité (NMBC). "In onze buurt is blik, steen en luchtvervuiling. Wij willen een Planting Party organiseren, waarbij we één straat in één dag vergroenen. Zo zorgen we voor minder hitte, minder agressie en meer verbinding.''

Wake-up call voor slapende volwassenen
Om de noodzaak van deze avond nogmaals te benadrukken houdt klimaatstaker Marlinde van den Berg een vurig betoog voor de aanwezigen. "Het is heel leuk dat hier mooie ideeën ontstaan voor wanneer het klimaat verandert, maar we moeten voorkomen dat het zover komt. We hebben nog maar 8 jaar om CO^2-neutraal te worden, de tijd van praten is voorbij. We moeten NU in actie komen!" De jonge studente krijgt een daverend applaus. "Een jong iemand met een ideaal, dat is hard nodig. Mooi dat ze hier staat'', zegt één van de toeschouwers.

Nieuwe toekomst voor vergane Vogeleiland
We dreigen het te vergeten, maar er is al een groene oase in de stad. Sinds 1888 om precies te zijn. Die plek heet het Vogeleiland. "De koelste plek van Deventer. Nu nog de coolste plek'', zegt Evert Alink van Stichting Vogeleiland. "We willen met behulp van sponsoren en donateurs opnieuw reuring creëren op deze historische, maar vergane plek. Nieuwe horeca en nieuw verdienvermogen. Met de stadscheque hopen we met behulp van professionals een goed plan te ontwikkelen.'' De pitch kan op veel sympathie van de aanwezigen rekenen. "Het Vogeleiland is een begrip, dat verdient een herrijzenis'', luidt het oordeel.

Ultiem platform voor duurzame initiatieven
Niet iedereen komt vanavond voor de stadscheque. Zo iemand is Rik Zeeuwen. Deze adviseur hoopt alleen dat alle duurzame initiatieven zich aansluiten bij zijn platform Deventer Stroomt. "Met dit platform willen we samen met bewoners duurzame initiatieven opzetten en ondersteunen. Helpen bij subsidies, het vinden van kennis, alles wat nodig is. Dus ik hoop dat jullie allemaal mee willen doen'', aldus Zeeuwen.

Duurzame modeshow
Bij vervuiling denken we aan rokende schoorstenen of dampende uitlaten. Eén van de meest vervuilende sectoren is echter de textielindustrie. De productie van onze kleding vraagt enorm energie-, water- en grondstoffenverbruik, zonder het te hebben over arbeidsomstandigheden in de fabrieken. Jorien Vermeer wil aandacht voor de duurzame mode. "Ik wil in 2020 opnieuw een Sustainable Fashion Week in Deventer organiseren. Daarnaast wil ik winkeliers die 'mode met respect

voor mens en milieu' verkopen beter zichtbaar maken in de stad.

Samen aan de slag met duurzaamheid
Sjoukje Bouwman heeft goed nieuws: de huizenprijzen in Amsterdam zullen enorm kelderen. Als de zeespiegel stijgt dan. Want dan staan ze onder water. En komen alle Amsterdammers deze kant op. Omdat dit voor niemand goed is, wil ze met de werkgroep Duurzaamheid van de Stichting Deventer Binnenstad Management (SDBM) nadenken over duurzame ingrepen in de binnenstad. Bouwman: "Ik dacht aan het afschaffen van terrasverwarming en het sluiten van winkeldeuren bij kou, maar dat viel niet goed bij de andere ondernemers. Kortom: help ons, wat kunnen we doen? Denk mee!''

Een symbolisch lifestyleplein
Een duurzame stad vraagt een ingrijpende gedragsverandering. En die verandering moet op een positieve manier worden gestimuleerd, vindt opbouwwerker Marien van Schijndel. Daarom stelt hij een Lifestyleplein voor, met spelelementen die met duurzaamheid te maken hebben. "En die moet op 21 juni 2021 klaar zijn'', stelt hij ambitieus. Een locatie heeft hij nog niet. "Al lijkt me het Vogeleiland een uitstekende plek'', knipoogt hij naar de andere pitcher.

Bier en wijn voor ambassadeurstuin
Een Italiaanse binnentuin, dat is het ideaal van Rob en Andrea te Wierik van hotel In 't Huis van Deventer. Maar dan wel een duurzame variant. "We zijn al begonnen met een stukje groendak, maar we willen een stap verder. Een sexy duurzame tuin, met een opvallende sculptuur met de naam 'Betty'. Wie wil samen met ons een groen, creatief team vormen en onder het genot van bier en wijn onze tuin een ambassadeur van de duurzame gedachte maken?" Het antwoord laat niet lang op zich wachten. De eerdere Stadscheque-winnaar Edwin van Strate, van de Regenwaterambassadeurs op de Worp, is enthousiast en geeft zijn cheque door aan Te Wierik, waarmee en nieuwe alliantie gesmeed lijkt.

Kritische terugblikken
Wanneer Josee, Holleman en Ten Anscher zich terugtrekken in de kelder van 't Lokaal kijkt het publiek terug op pitches van eerdere Stadscafé's. We zien Edwin van Strate vertellen over de vorderingen van de bewoners van De Worp bij het afkoppelen van hun regenpijp, een groep Saxion-Studenten vertellen over hun duurzame stadswandeling, we kijken terug op een zeer geslaagde Puzzelmarathon van Nico Joosting Bunk en Lieke Kooijman en Thierry van Voorst tot Voorst illustreert dat niet elk goed idee leidt tot een geweldige uitvoering.
De directeur van de Centrumgarage wilde de grauwe Smidsgang omtoveren tot een mooie entree voor de stad. Het leidde tot een stadscheque en een ontwerpwedstrijd die werd gewonnen door Marc Polman. Een meterslange rood-witte finishvlag, boven de Smidsgang, dat zou het worden. "Een prachtig idee, maar de zware vlag had een zware constructie nodig en het pand van The Sting bleek voornamelijk uit gipsplaten te bestaan. Het zou veel te kostbaar worden om hier een zware constructie op te bevestigen.'' Dat leek het einde, maar nu besloot de Gemeente Deventer toch de helpende hand toe te steken. "Weliswaar hebben ze hier zo'n 40 jaar mee gewacht, maar de gang wordt nu voorzien van mooie lichtjes en groen. Een positief einde dus'', aldus Van Voorst tot Voorst.

De winnende ideeën
Terwijl de eerste mensen voorzichtig naar de bar schuifelen om hun gratis drankje in ontvangst te nemen, keert de jury terug voor het eindoordeel. De pitchers kijken verwachtingsvol toe. Krijgt hun idee de felbegeerde stadscheque?
Juryvoorzitter Ten Anscher begint met een tip voor de pitchers: "Het is slim om glashelder te maken waarom je een stadscheque nodig hebt en hoe geld jou helpt bij de uitvoering van je idee. Bij enkele ideeën was dat voor ons te onduidelijk'', zegt de kunstenares, waarbij ze bijvoorbeeld doelt op het initiatief van de NMBC om de Nieuwe Markt te vergroenen en de Sustainable Fashion Week van Jorien Vermeer.
Bij andere ideeën was dit wél duidelijk. Bijvoorbeeld bij Marien van Schijndels **Lifestyleplein** én het **Vogeleiland**. En zoals Van Schijndel zelf al voorstelde, ziet de jury kansen voor samenwerking. "Daarom krijgen jullie samen één stadscheque. Bovendien kun je door het te combineren met een sterk verhaal bij de Provincie Overijssel komen en meer kans maken op subsidies'', aldus de jury.
De andere stadscheque gaat naar Het **Hof van Adwaita**. "Door verbinding te creëren tussen water, natuur en de dichter Adwaita weet ik zeker dat het Hof één van de meest bezochte plekken van Deventer kan worden'', zegt Daan Josee. "Maar om dat te bereiken hebben jullie professionele hulp nodig. We hopen dat deze stadscheque jullie daarbij helpt.''

Toetje voor de klimaatstakers
Klimaatstaker Marlinde van den Berg heeft niets aan een stadscheque, maar haar bevlogen betoog blijft niet onopgemerkt door de jury. Daarom hebben zij een 'toetje' voor de studente. "Aangezien jullie elke vrijdag bij het gemeentehuis staken en de temperaturen dalen willen we iets voor jullie doen.

Daarom regelen wij dat jullie, wanneer de temperatuur onder de 0 graden komt, gratis soep krijgen in het gemeentehuis.''
Een luid applaus volgt en gegons vult de ruimte. 't Lokaal wordt vanavond voor even het epicentrum van duurzaam Deventer. De noodzaak is er, de ambities ook. Hopelijk leiden de pitches tot praktische initiatieven die Deventer richting een klimaatneutrale status in 2030 begeleiden.

5 -11-2019

VERSLAG BIJEENKOMST : DEVENTER STADS DNA, WE GAAN VERDER!

In kleinere setting dan de vorige keer, hebben we een vervolg gegeven aan de brainstorm van begin dit jaar over het DNA van Deventer. De avond werd afgetrapt met een enthousiaste toelichting van Carlijn Leenders (directeur Deventer Marketing) op het nieuwe Merkboek '...in Deventer'. Ze gaf een aantal inspirerende voorbeelden hoe het werken met 'waarden' van een stad in de praktijk kan uitpakken. Zoals bijvoorbeeld is gedaan in Utrecht, waar letterlijk twee ogenschijnlijk verschillende werelden, het winkelgebied Hoog Catharijne met het de beleving van het Centraal Museum. Het heeft een enorme positieve impuls heeft betekent voor de beleving en de positie van Hoog Catharijne in de stad.

Na de presentatie van Carlijn ontspon zich een geanimeerd gesprek tijdens door het vergelijken de uitkomsten van de eerdere brainstormavond over wat nu het DNA van Deventer is met de kernwaarden waar Deventer zich naar buiten mee gaat profileren.

KERNWAARDEN	DNA DEVENTER
AUTHENTIEK	KLEUIN ROTTERDAM
EIGENWIJS	HANDELSGEEST
VERNIEUWENDE	VERNIEWENDE
..	
Hanzestad	
	Uitkomsten brainstorm
Merk Deventer	*StadsDNA - RONDEEL*

Interessant werd de avond toen bleek dat twee bezoekers aan de bijeenkomst in het afgelopen jaar vanuit de Randstad naar Deventer zijn verhuisd. De een vanuit Rotterdam, de werkersstad bij uitstek in Nederland; de ander vanuit Amsterdam, wereldwijd bekend en geroemd om zijn fraaie historische binnenstad en de onofficiële culturele hoofdstad van ons land. Een uitgelezen kans om hen eens aan de tand te voelen. Klopt het verhaal dat we, als stad Deventer, naar buiten toe verkondigen en ervaren buitenstaanders iets van het Deventer DNA zoals we het met elkaar 'bedacht' hebben?

Een beeldschets van de 'nieuwkomers' en hun beweegredenen om zich hier te vestigen:

- Tweeverdiener – midden dertig - gezin met kleine kinderen (voorheen Rotterdam)
  Spreadsheet met rand voorwaarden opgesteld waar nieuwe woonplaats aan moest voldoen, welke voorzieningen de stad moest hebben, kindvriendelijke woonomgeving, scholen, goede verbinding met randstad maar ook grootouders 'binnen bereik' (roots in Deventer, nooit gedacht er later met plezier weer te wonen), winkelaanbod geen onderwerp

- Gepensioneerd – 2 persoonshuishouden (voorheen Amsterdam)
  Ruimer wonen, behapbare stad 'op loopafstand' maar wel met voorzieningen, eigen karakter (sfeer 'Klein-Amsterdam'), diversiteit van winkelaanbod meebepalend, positief imago van Deventer

Het gesprek ontspon zich verder rond 2 vragen:

1. Klopt het eigenlijk wel dat Deventer een multiculturele stad is?
   Slecht 20% van de Deventer bevolking is van autochtone afkomst en maar weinig zichtbaar in de stad i.t.t. bijvoorbeeld Rotterdam met 50%. Met verbazing heeft Maarten, afkomstig uit Rotterdam, de recente Zwarte Pieten Discussie in Deventer gevolgd. Hij zag zich gesteld voor het probleem: hoe leg ik in vredesnaam het mijn kinderen uit dat Zwarte Piet hier zwart is en niet, wat ze kennen uit een piet met roetvegen...
2. Is de omvang van de stad Deventer een last of een zegen?
   Zegen: In 10 minuten in de binnenstad – in 10 minuten midden in het bos. Last: Van 1 auto in Rotterdam, die het grootse deel van tijd niet gebruikt werd en dan nog slechts voor de lange ritten, naar twee auto's voor de deur die dagelijks gebruikt worden.

De avond eindigt met stof tot nadenken en een blik richting toekomst. De ervaring leert dat energieke kracht van Deventer, wat stil is komen te vallen en we als stad wat zelfgenoegzaam achterover leunen. Geld, of beter het ontbreken van geld, lijkt

een leidende rol te zijn gaan spelen en niet meer de energieke kracht van ídeeën ontwikkelen en plannen realiseren. De vraag wordt gesteld: waar is onze trots gebleven?
Hoe kunnen we met de waarden van Deventer passend bij het DNA van onze stad, de vertaalslag maken van 'praten over...' naar concreet doen in de praktijk?
De ingrediënten hebben we, nu wordt het tijd voor 'handen uit de mouwen op z'n Deventers!"

19-11-2019
RONDEEL CINEMA | ARCHITECTURE OF INFINITY

Wat geeft architectuur eeuwigheidswaarde of sacrale kwaliteit? In deze wonderschone documentaire gaat Christoph Schaub op zoek naar de universeel spirituele ervaring in de moderne architectuur. Hij doet dit aan de hand van het werk van onder andere wereldberoemde architecten als Peter Zumthor en Alvaro Siza. Hij belicht ook het werk van beeldend kunstenaars als James Turell en Christina Iglesias, die werken op het snijvlak van kunst, ruimte en architectuur.
De film onderzoekt de magie van sacrale ruimtes, dat verder gaat dan alleen religieuze gebouwen.
De film is een zoektocht die voert langs vragen over ruimte, licht, materialen, en de kracht van een plek. Het gaat over het vatten van een 'ervaring van het oneindige' binnen de begrenzingen van ruimte, architectuur en kunst.
Mariska van der Ziel, architect van ZIEL in Architectuur in Deventer, hield een inleiding en gaf achtergronden bij de film.

SOCIALE MEDIA in 2019

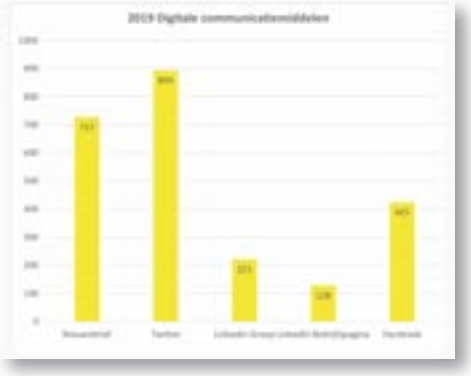

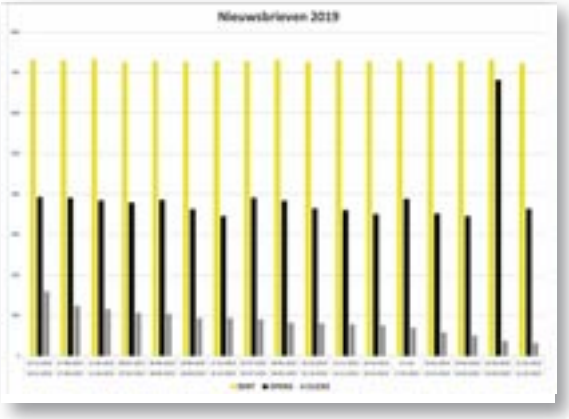

Top 3 meest gelezen op Twitter

Top 3 meest gelezen op Facebook

PUBLICATIES in 2019

PREMIUM

Zie de stad, levenswerk van Deventer tekenaar in dik boekwerk vervat

De stad is een proces. En een tekenaar mag daar, anders dan een fotograaf, deel van uit maken. Een tekening van een stad verbeeldt dan ook een eigen waarneming. Tekenaar Peter Paul Hattinga Verschure tekent al decennia stadsgezichten. Zijn woonplaats Deventer eert hij nu met het boek Zie de Stad, boordevol blikken op Deventer. In Architectuurcentrum Rondeel komt daar een expo bij. Met meer de blik naar buiten. Daar zijn ook werken vanuit bijvoorbeeld New York, Brussel en Italië te zien.

NOS NIEUWS · REGIONAAL NIEUWS · 18-09-2019, 12:48

Lege doodskisten in Deventer leiden tot levendige discussie

Met tientallen lege doodskisten vragen kunstenaars sinds gisteravond aandacht voor de herinrichting van het Grote Kerkhof in Deventer. "We krijgen heel leuke reacties", zegt initiatiefneemster Ulrieke Weis ten Elsen. "Zo is hier nu weinig te doen voor kinderen. Een idee is om het plein kindgericht in te richten."

Wat heeft het Grote Kerkhof nodig?

Niet uitgaande van een ontwerp, maar van wat het plein nodig heeft: op het Grote Kerkhof is door zo'n veertig mensen een 'place game' gespeeld. De bijzondere manier van kijken moet een lijstje met wensen opleveren waar de gemeente Deventer mee aan de slag kan.

Angelique Rondhuis
Deventer

Het plein naast de Lebuinus is sinds begin dit jaar ontdaan van auto's. Maar een definitief plan voor invulling was er nog niet. Eerder werd het plan om een stadspodium te maken op een licht verhoogd Grote Kerkhof afgeschoten door de gemeenteraad. Bovendien werden de kosten - 2,7 miljoen - als te hoog ervaren. Nu wordt gekeken naar wat de stad nodig heeft, in plaats van eerst een ontwerp te maken. Omdat de gemeente toch geen geld beschikbaar heeft om de herinrichting al uit te voeren, wordt de tijd genomen om te brainstormen over wat de Deventenaar graag wil zien.

„Het gaat er niet om of een steen blauw of groen wordt", zegt projectleider Hester Scholten. „Maar wat heeft het plein nodig? Het is een vervolg op de caravanactie van een paar weken terug: toen hebben een stadssocioloog en antropoloog op het Grote Kerkhof gekampeerd. De uitkomst is verrassend. Juist ook mensen die zich niet belangrijk genoeg vinden om zich te melden, spreek je dan. Het is zo'n mooie manier van denken. Heel verfrissend."

De ideeën worden op 2 juli gepresenteerd tijdens het Stadscafé van het Rondeel. Ze worden aangeboden aan wethouder Verhaar, waarna de gemeente na de vakantie aan de slag gaat met de uitkomsten. „De veertig mensen gaan in groepjes kijken en maken allemaal een soort programma van eisen. En dat bespreken we dan met elkaar."

Het geld voor de kampeeractie en de place game komt uit de provinciale bijdrage 'stadsarrangementen' waarvoor de gemeente 35.000 euro heeft gekregen.

DEVENTER

Deventer wist vooraf niet van doodskisten op Grote Kerkhof

De doodskistenactie van architectuurcentrum Rondeel op het Grote Kerkhof afgelopen weekeinde is zonder medeweten en toestemming van de gemeente Deventer opgezet en uitgevoerd.

Tijdens de raadsvergadering liet Bram Emens (Deventer Belang) gisteravond zijn ongenoegen blijken. „Auto's moesten van het Grote Kerkhof af en nu komen de doodskisten. Is dit een vrijbrief dat alles maar mag?" Hij vond de doodskisten onmakelijk en kwetsend en wilde weten of het college van burgemeester en wethouders vooraf op de hoogte was.

Cultuurwethouder Carlo Verhaar gaf aan dat hij dit weekeinde net zo verrast was als Emens. Tevens erkende hij dat voor dergelijke activiteiten een vergunning nodig is. Dat is in dit geval niet gebeurd, maar, aldus de wethouder, volgens de afdeling vergunningen was het aannemelijk geweest dat die wel was verleend als er een was aangevraagd.

Inhoudelijk wilde Verhaar niet op de actie ingaan. „Het college heeft geen mening over de smaak van culturele uitingen." Wel gaf de wethouder aan dat Rondeel tijdens de actie geen enkele negatieve reactie heeft ontvangen.

Het architectuurcentrum plaatste afgelopen weekeinde op het Grote Kerkhof doodskisten om ideeën voor invulling van dit plein te genereren. Sinds 2 januari van dit jaar oogt het plein nogal leeg, omdat de parkeerplaatsen zijn verdwenen.

▶ **Met de doodskisten wilde architectuurcentrum Rondeel mensen laten nadenken over de herinrichting van het Grote Kerkhof in Deventer.**

Op het Grote Kerkhof in Deventer liggen tientallen doodskisten om aandacht te vragen voor de toekomst van het stadsplein. Vrijwilligers van Architectuurcentrum Rondeel gaan in gesprek met voorbijgangers om ideeën voor het plein op te doen.

Doodskisten

Ulrieke Weis ten Elsen legt uit: "Op deze manier kunnen we op een symbolische manier afscheid nemen van de voormalige functie van het plein. En het is natuurlijk een leeftijd. Ook de link met doodskisten is snel gelegd."

Weis nacht

De actiemakers blaas al de hele nacht op plein. "We hebben al veel ideeën gehoord. Bijvoorbeeld het idee om het plein kindgericht in te richten, omdat er weinig voor kinderen in de stad is te doen. Of het plein bewegwijzeren stellen voor toeristische plekken."

De actiemakers blaas al tot vanmiddag. Architectuurcentrum Rondeel gaat alle ideeën kunstenaars en aanbieders aan de gemeente.

BEZOEKERSAANTALLEN 2019

Lezing: Wist je dat - Thema afval	*35*
Oplevering: kantoor Witteveen & Bos	*65*
Expositie 'Zie de stad	*420*
Stadswandeling 'Zie de stad' 3x	*35*
Open World Cafe over Stads DNA van Deventer	*30*
Netwerkbijeenkomst Rotary Deventer Noord	*50*
Rondeel Cinema: Mission Statement	*26*
Studentenproject Deltion College 15-05 en 24-05	*75*
Excursie Bauhaus	*36*
POP Up Ruimte maken - ruimte laten (guerrilla Grote Kerkhof)	*280*
Spreekruimte: Stadscafe D5	*60*
Lezing Placemaking	*35*
Spreekruimte: Stadscafe D6 - thema Grote Kerkhof	*150*
Super Minecraft Event: Plekken van plezier	*60*
Lectures in Architecture: FAROArchitecten	*80*
Open Monumentendag: Plekken van plezier	*30*
Places of Hope: Landmakersdag	*25*
Collegereeks (7 avonden) 1000 jaar Bouwen Overijssel	*175*
Rondeel Cinema: excursie Architectuur Film Festival Rotterdam	*12*
Spreekruimte: Stadscafe D7 - Duurzaamheid	*120*
Stads DNA - we gaan verder...	*6*
Rondeel Cinema: Architecture of Infinity	*85*
TOTAAL bezoekers	*1890*

25 1994-2019 Rondeel

1994-2000

2000-2009

2009-2016

2017